Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | №5 (14027) | 1973 оной январиин 6, суббото | Сэн 2 мүнгэн

УРЬГА
ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛГЭ—
ОНИШОДОЙ ШАДАБАРИҺАА

нэ жэл гаража, республикын колхоз, совхозуудта ой хурьгалха, түл абаха харюусалгатай хаһа захалагарайн, Хориин, Түнхэнэй, Сэлэнгын болон бусад уудта түрүүшын хурьгад мааралдаба.

э жэлэй түл абалга онсо харюусалгатай үедэ үнгэрйина. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Со- болон ВЦСПС-эй тогтоолоор малшадай бүхэсоюзна лис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Манай республималшад, хонишод энэ ехэ мүрысөөндэ оролсохо зуудээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад байингэжэ тэдэнэр түрэл республикынгаа 50 жэлэй ойе лай эрхим бэлэгээр угтаха хүсэлтэй.

дын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Хориин, Баргажа- Хурамхаанай, Улаан-Үдын аймагуудай хонишодой он бригаданууд юһэдэхи табан жэлэй шиндхэхы гурхи жэлдэ зуун хонин бүриһөө зуу, зуу гаран хурьга болгохо гэжэ шиидээд, үсэд шангаар ажаллажа байхэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаяа бэелүүлхэ арболомжонууд ажахы, бригада бүхэндэ бии. Юуб гэхэүүлэй жэлнүүдтэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлдэг адануудай тоо олошоржол байна. 1972 ондо хонишо- 191 бригада зуун хонин бүриһөө 100, 100-һаа дээшэ га томо болгоһон. Тиимэһээ аймаг бүхэндэ түрүүлһээ жэшээ абаха, тэдэнэрэй дүй дүршэлые бүгэдын бари болгохо хэрэгтэй.

үгөөр юрэнхы дээрэнь абажа үзэхэдэ, колхоз, совхолай хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд, хон хонишод бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр эглэжэ шаданагүй, жэл бүри олон хурьгадаа үхэл гара оруулна бшуу. Гансахан үнгэрһэн жэлдэ республи колхоз, совхозуудта абтаһан бүхы хурьгадай аяар 11 ентнь гарзалшаһан байна. Яруунын, Хэжэнгын, Сэын аймагуудай ажахынуудта хурьгадай гарза хоролто процентдэ хүрэһэн юм. Энээн дээрэһээ жэл бүри рес икын колхоз, совхозуудта дунда зэргээр зуун хонин һөө арайхан гэжэ 71-72 хурьган томо болгогдоно гээ. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй.

мар ушар шалтагаан дээрэһээ хурьгад иимэ олоороо алнаб гээд шэнжэлээд үзэхэдэ, нэн түрүүн эхэ хони олохон отарануудта мэргэжэл шадабари багатай, ажал эгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг хонишод хүдэлжэ һаар. Тэдэ хонишод һүрэгүүдээ зун, намарай сагта са таргалуулжа биранагүй, үбэлэй түрүүшын хүйтэн онидоо зүбөөр эдеэлүүлээгүй дээрэһээ хүсэ тамирыень ахаажа муудуулна. Хүсэеэ алдаһан хонид үлбэр муу ьга гаргана, тэдэнь элдэб үбшэ хабшаида нэрбэгдэжэ, вада орошоно. Ушар иимэһээ эхэ хонидой отарануудта шэл ехэтэй, урагшаа һанаатай, бэрхэ хонишод табиг- а ушартай. Энээндэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, агуудай партийна, советскэ органууд анхарха зэргэ-

Мүн олон газарта хонишодой бригадануудта саг соонь ьгашадые нэмэжэ үгөөгүй, һүрэгүүдые үбһэ тэжээлээр аһан, хонидой байра хүсэд дулаалаагүй байһан дээрэ- түл түрэсэ гарзада ородог байна бшуу.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые 1973 ондо дабтахагүйн тула хоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эхэ идой отара бүхэнине онсо хиналтада абажа, тэндэ ьгадые һайнаар түлжүүлхэ бүхы хэмжээнүүдые бэеүлхэ уялгатай. Илангаяа түл абалгын үедэ хүсэд хүрээр үбһэ тэжээл бэлдэхэ, байрыень дулаалха, хурьгаша- е саг соонь нэмэжэ үгэхэ эрилтэ табигдана.

Тиин ажахынуудаар ябажа, хонишодой түл абалгада эдхэлые шалгажа үзэхэдэ, энэ жэлдэшье дутагдалнууд он ушарна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Яруунын аймагай «Побе- », «Дружба» колхозуудта хурьгад олоороо үхэл гарза- оруулагдаһан байгаа. Теэд мүнөө үедэ эдэ ажахынуу- й хүтэлбэрилэгшэд, хонишод урдынгаа алдуу эндүү бтажа байһаар. Хонидой хурьгалжа захалаад байтар, эхи хүтэлбэрилэгшэд отарануудта хурьгашадаар ажалха хүнүүдые томилоогүй байһаар. Үбһэ тэжээлэй хомор бапшье, тэрэнние жэжэлжэ, хобто хобоонууд соо хэжэ, тайгаар гаргашалха талаар юушье хээгүй байна. Оло- отарануудта эхэ хонидой байра хүсэд дулаалагдаай. Иимэрхүү баримтанууд аймагай бусад зарим ажахыудта үзэгдэнэ.

Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, үүшүүлэй дүршэл хэрэглэжэ, 1973 ондо хонин бүрие хурьга абажа түлжүүлхэ гээшэ хонишон бүхэнэй мүэдэрэй эгээн шухала уялга, нэрэ хүндын хэрэг болоно. рьгадые һайнаар. хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гээшэ хошодойл шадабари хэшээлһээ дулдыдаха байһаниинь итэ.

Тиимэһээ түрэл республикынгаа хоёрдохи орденоор — радуудай Хани Барисаанай орденоор шагнагдаһанаар уршажа, Буряад ороной хонишод хэзээ хэзээнэйхиһээ йнаар ажаллаха, малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ энэ амжалта туйлаха бээз гэжэ найдагдана. Имагтал дэнэртэ бодото туһаламжа хүргэхэ, һаадгүйгөөр ажалха арга олгохо шухала.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, зоотехнигүүд, теринарна хүдэлмэрилэгшэд эхэ хонидой отарануудта г үргэлжэ ябажа, хурьгадые һайнаар түлжүүлхэдэ хэтэй бүхы юумэөр хонишодые хангаха уялгатай. Иланяа бүдүүн тэжээл хэршэхэ, хэмэл һү хурьгадта бэлдэхэ, тамин элбэгтэй ногооной гурил малдаа үгэжэ байха шула.

Манай партн, Советскэ правительство хонишодто айбтар ехэ анхарал хандуулна. Хонишодой ажалай түөһэн нилээд ехэ болонхой, тэдэнэрэй үхибүүдые гүрэй интернат һургуулинуудта һургаха болон бусад хэмэзнүүд абтанхай. Тиигэжэ гүрэн түрынгөө энэ ехэ анралда харюу болгон, республикымнай хонишод 1973 ндо һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абаха бээз. Энэнь урядай АССР-эй табин жэлэй ойдо хонишодой ажалай элэг болохо бшуу.

Жэл бүри үхэрэй тарган мяха ехээр абажа гүрэндэ тушаадаг Захааминай аймагай Санагын совхозой малшад Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой үхэршэдэй үүсхэлые нэгэн дуугаар һайшааһан юм. Эдэ үдэрнүүдтэ тус ажахын малшад шахамалнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 900—1.000 граммаар нэмээжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй үхэршэн Д. Данжалова.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ЭРМЭЛЗЭЛ ЕХЭТЭЙГЭЭР

Хүрбын совхозой малшад 1972—73 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажахыһаа абтадаг продуктнуудые бүри ехээр абахын түлөө оролдожо байнхай. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй гаргаһан тогтоол малшадай ажалай дэбжэлтэдэ шэнэ шатань болоо. Ажахын хонишод болон малшад түрүү зэргэдэ ябахаар эрмэлзэн ажаллажа байнхай.

Ажалай түрүүшүүл, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Дугар Лундуков, Цырендолгор Бальжирова, Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер Герасим Константинович Чириков, үнинэй үхэршэд, коммунистнууд Д-Д. Цыбиков, Л. Будаев болон бусад шэн габьяатайгаар ажаллана. «Хүдэлмэрэе һайн мэдэдэг, ёһотой ажалша бүхэриг малшад» гэжэ эдээн тухай совхоз дотор дэмы хэлсэдэггүй юм. Дүй дүршэлөөр баян үхэршэн Чириков Мартыновтай харууһалжа байһан шахамалнуудаа тус бүриень 360 килограмм болгожо гүрэндэ тушаагаа. Мүнөө энэ үедэ эдэ нүхэднай 200 эрэ хашараг харууһалжа байнхай. Үнгэрэгшэ һарада тэдэнэр шахамал бүхэнөө сүүдхэдээ 900 граммаар нэмээжэ абаба. Үхэршэдэй ажалдаа хамнамжатайгаар хандадагынь туйлаһан үрэ дүндэнь эли харагдана.

Малшад Д. Лундуков, Л. Будаев, залуу үхэршэн Ангархаев хүшэр хүндэ байдалда мүн һайн үрэ дүн туйлажа шадана гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Ноябрь һарын туршада эдэ нүхэднай хаража байһан хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын туршада 800 граммаар нэмээжэ абаа.

Парти, правительствынгаа гаргаһан уряае Хүрбын малшад халуунаар дэмжээд, бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоһон тухайгаа нэгэн дуугаар мэдүүлнэ. Ажахын малшад үбэлэйшье үедэ үхэр малайнгаа шэгнүүрые ехээр нэмээжэ абаха зорилго урдаа табинхай, габшагай бэрхээр ажаллана.

Ж. БАДМАЕВ.

Хориин аймаг.

Ажахы дотороо нэгэтэ бэшэ эрхимлэһэн Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үхэршэд К. Кушнарёв, Л. Кондрашин гэгшэд 103 гунжадые харууһалдаг юм. Һаяын мэдээгээр дурсагдагша малшад үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын 770—800 граммаар нэмээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник К. Кушнарёв Л. Кондрашин хоёр.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

УРМА БАЯР ТҮРҮҮЛНЭ

Календариин һүүлшын хуудаһан ирагдажа, 1972 он баргдаба. Үдэшэһэн жэлнай өөрын онсо илгаатай, түүхэтэ ехэ удха шанартай, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе тэмдэглэһэн жэл байба.

Шэнэ жэлэй богоһо дээрэ гараад байхадаа. хэһэн бүтээһэн юумэеэ эрьен хараха, түсэб, уялгануудай дүүргэлтые согсолхо, урдаа байһан зорилгонуудаа бодомжолхо дуран хүрэнэ. Колхозоймнай гэшүүд ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа бодотоор бэелүүлжэ шадаһандаа урматай. Гүрэндэ таряа, мал ажалай продукци худалдаха жэлэй түсэб, даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Тиигэжэ түсэбһөө үлүү хэдэн зуугаад центнер һүн, мяхан, орооһон тушаагдаа. Үндэтэ худалдаха түсэб хоёр дахин үлүүлэгдээ.

Ниитын малай тоо толгой нилээд олошоржо, ашаг шэмэнь улам дээшэлээ. Үнеэн бүриһөө 1950 килограмм һүн һаагдажа, түсэб 200 килограммаар үлүүлэгдээ.

Колхозоймнай түрүүшүүл бүри ехэ амжалтатай. Сомоной Соведэй депутат, коммунист М. Ф. Афанасьева, А. К. Савельева, Ф. А. Павлова, З. Г. Губенина, А. Н. Петрова болон бусад һаалишаднай үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха уялгаяа арба һара соо дүүргэһэн байха юм. Жэлэй дүнгөөр тус бүридөө тэрэнээ 2500—2700 килограммда хүргэнхэй.

Үбэлэй һаранuудта малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ шиидээд, малшад, һаалишаднай дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые бэедээ даажа абаа. Һаалишаднай үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һааха, үхэршэднай шахамал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын 900 граммаар дээшэлүүлхэ, гүрэндэ мяха худалдаха ерэхэ жэлэй һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ зоригжонхой. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ колхоз гүрэндэ 6200 центнер һү, 3150 центнер мяха худалдаха юм.

Хараалһанаа бэелүүлхэ арга боломжо бии гү? Бии даа. Хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлэй байгаа сагта һү, мяхан, ноохон, үндэгэн бүри ехээр абтажа, гүрэндэ тушаагдаха бшуу. Ушар иимэһээ бидэ тарянай болон нуга сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ анхардаг байнабди. Сабшалан һайжаруулагшадай 8 звено жэлэй дүрбэн сагта үргэлжэ ажаллажа байдаг. Бороо хурагүй, ган гасуур жэлэй оробошье, луговодууднай гектар бүриһөө 13,3 центнер ургаса абаа. Бүхыдөө 885 гектар сабшалан дээрэһээ 12.200 центнер эрхим шанартай үбһэн абтажа, шарга дээрэ сомогдоо һэн. Үнинэй луговод Е. Ф. Коробенковэй хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд га бүриһөө 26 центнер үбһэ сомоо. Тиихэдэ Г. И. Разуваев, Н. С. Бутаковой звеногойхид га бүриһөө 18—19 центнер үбһэ абаа.

Гүрэндэ мяха худалдалгаяа жэлэй туршада 40 процентээр дээшэлүүлхэ зорилгоёо бэелүүлхын тула буруу, хашарагуудые түргэн зуура түлжүүлхэ, шахан таргалуулха гэжэ оролдонобди. Эндэ дүршэл ехэтэй малшад А. И. Колеский, В. С. Утенков гэгшэд ажалладаг. Эдэ хоёр үхэршэднай шахамал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ жэл соо дундаа зэргээр 900 граммаар дээшэлүүлээ. Һаяхан тэдэнэрэй 100 үхэр бэлэдхэлэй пунктда тушаахадань, 90 процентнь тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтажа, ажахыда 12000 түхэригэй олзо оруулаа. Жэлэй туршада эдэнэр 1000 центнер мяха тушаагаа. Мүнөө тэдэнэр 110 эрэ буруу, хашарагуудые даажа абаад, харууһалжа байнад. Тэдэнь нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэхээр январь һарада гүрэндэ тушаагдаха юм.

Хямда сэнтэй мяха бүри ехээр абажа, гүрэндэ худалдадаг болохо хэрэгтэмнай галуу үсхэбэрилгэ ехэ туһа нэмэри болоо. Түрүүшынгээ жэл 31000 дальбараа томо болгожо, 22 мянгыень тус бүридэнь 3,5 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагаад, 16 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулаабди. Шэнэ жэлдэ галуу бүри олоор үсхэбэрилжэ, гүрэндэ 900 центнер галуунай мяха худалдахабди.

1973 ондо орооһо таряа болон бусад ургамалай баян ургаса абахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө үүсхэһэн Кубаниин таряашадай, мүн Кабанскын аймагай, Хяагтын «Родина» колхозойхидой һайн һайхан үүсхэлые колхозоймнай таряашад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд бүхыдөө халуунаар дэмжээ. Бии байгаа арга боломжоёо тоолжо үзөөд, **юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ гектар бүриһөө 14 центнерһээ бага бэшэ орооһо таряа хуряажа, бүхыдөө 67000 центнер таряа амбаарта оруулха,** гүрэндөө бүри ехэ орооһо худалдаха гэжэ хараалаабди. Баян ургаса абахын түлөө хүдэлмэри ажахыдамнай эртэ намарһаа эхилэнхэй. Габшагай хоёр һарын туршада поли, нуга сабшалан дээрээ 5000 тонно наг шэбхэ гаргаха даабари 8000 тоннодо хүргэгдөө. Эдэ үдэрнүүдтэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдажа байна. Энэ хүдэлмэридэ хоёр трактор табигданхай. Мүн оньһон техникэ заһабарилга түлэг дундаа ябажа байна.

Тиигэжэ бидэнэр юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа элсүүлхэ байнабди.

В. СТРЕКАЛОВСКИЙ,
Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШУДАЛНА

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые Захааминай аймагай ажалшад һайшаан шудалжа байна. Жэшээнь, «Дружба» колхозой коммунист Т. А. Будаевай эрхилдэг һаалишад, малшад энэ түүхэтэ документтэй танилсаад, шэнэ уялгануудые абажа байна. Үбэлэй һаранuудта һү һаали нэмээхэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид дүүргээ һэн. Һаалишад Долгор Батуева, Зоя Очирова, Долсон Доржиева, Долгор Дымбрылова болон бусад үнеэн бүриһөө 1200—1400 килограмм һү һаажа, абаһан уялгаяа үлүүлэнхэй.

Мүн Улаан-Горхоной һаалишад Цындыма Бадмаева, Цыпилма Баирова, Надежда Цыренова гэгшэд үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө 800 килограмм һү һааха гэһэн уялга абаад, һайн дүнгүүдые туйлажа байна. Һаалишадай оролдолгын, шадабариин ашаар колхоз түсэбһөө гадуур 500 центнер һү гүрэндөө худалдаба.

Д. АЮШЕЕВ.

Таряашадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ—үргэн далайса

МҮРЫСЭН АЖАЛЛАХАДА УРМАТАЙ

Ноябрь, һарада манай совхозой таряашад ба механизаторнуудай суглаан үнгэргэгдөө һэн. Тэрэ суглаан дээрэ механизаторнуудай үнгэрһэн жэлдэ хэһэн ажалай дүнгүүд гаргагдаһан, 1973 оной социалис уялганууд баталан абтаба.

Нёдондо сагай уларил таарамжагүй байгаа. Тиигэбэшье таряашад, механизаторнууд ехэ оролдолго гаргажа, үбһэ тэжээлээ, орооһо таряагаа саг дарыдань хуряажа абаһан байна. Энэ хүдэлмэридэ һайн ажалаараа шалгарагшад гэбэл, механизаторнууд Ф. Валеев, А. Гусейников, Ю. Запарин гэгшэд болоно. Эдэнэр илангаяа силосэй ургамалнуудые хуряалгада һайнаар ажаллаа. Кукурузашадай звеногой хүтэлбэрилэгшөөр Юрий Запарин ажаллажа, өөрөө сезон соо 256 гектар силосэй ургамал хуряажа абаһан юм.

Таряа хуряалгын үедэ олонхи комбайнернууд социалис уялгаяа дүүргэһэн байна. Эдэнэй дундаһаа С. Емельянов 704 гектарай таряа хуряажа, 1947 центнер орооһо таряа суглуулаа. Комбайнер Ц-Н. Цыдендамбаев 552 гектар хуряажа, 1174 центнер орооһо таряа абаа. Тиихэдэ залуу механизатор Максим Иролтуев 715 гектар хуряажа, 2285 центнер орооһо абаһан байха юм. Механизаторнууд Максим Бадмацыренов, Владимир Гармажапов болон бусад тарян ажалай үедэ түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргээ.

Манай олонхи механизаторнууд 10 һарын дүнгүүдээр абаһан социалис уялгануудаа амжалта ехэтэйгээр дүүргэбэ. Тракторист Дэба Аюшеев «Беларусь» түхэлэй тракторaар 1100 гектар, Гармажап Дашиев 980 гектар, Ф. Валеев 1010 гектар газарта зөөлэн элдүүрилгэ хэһэн байна.

Нуга сабшалангай ургаса ехэнхидээ муу байһан юм. Тиигэбэшье манай совхоздо бүхыдөө 47.410 центнер үбһэн бэлэдхэгдэһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ уһалагдадаг сабшаланда һаналаа ехээр табидаг болообди. Манай совхоздо 2995 гектар уһалагдадаг газар бии. Эндэ ехэхэн ажал ябуулагдажа, үбһэнэй ургасада нилээд ехэ туһа болоо. Сабшалан дээрэ 4740 тонно наг шэбхэ гаргагдаһан, минеральна үтэгжүүлгэ хэгдэһэн байна. Энэ хүдэлмэрие совхоздо эмхидхэгдэһэн тусхай лугомелиоративна отряд хэнэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшөөр совхозой главна мелиоратор Назин Мингазов ажаллана.

Энэ отряд сабшалан, таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар горитой ажал хэжэ байна. Ажахыдамнай таряалан, сабшаланда наг шэбхэ зөөхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха габшагай хоёр һара сонсхогдонхой.

Лугомелиоративна отрядта хорёод трактор, бусад техникэ даалгагданхай. Тэрэ тоодо «С-100» түхэлэй 2 трактор, «ДТ-75» түхэлэй 3 трактор, бусадынь «Беларусь» түхэлэй тракторнууд оролсоно.

Совхозой бүхы уһалагдадаг газар луговодуудта даалгагданхай. Луговодууд Ц. Бадмажапов, Д. Балеев, Н. Чагдуров болон бусад сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 центнер үбһэ абаа һэн. Эдэнэр намарай сагта хаалта, ханаабуудые заһабарилха, сэбэрлэхэ ажалаа хэжэ дүүргэһэн байна. Тиихэдэ сабшалангай «Герасимовай участок» гэжэ газар хүреэлэгдэһэн байна. Энэ участогые манай луговодууд уһалдаг, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ходоодоо гаргадаг болонхой. Мүнөө бүхы бүлүүр станцинууд, газар уһалдаг түхеэрэлгэнүүд булта заһабарилагдаад байна.

1973 ондо таряалангай талмай үргэдхэхөөр хараалаабди. Ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ 900 центнер тарянай үрэһэн бэлэдхэгдэжэ, тарилгада бэлэн болгогдоод байна. Хабарай тарилгые агротехническэ богони болзорто үнгэргэхэ гэжэ социалис уялганууд соогоо манай механизаторнууд хараалба. Мүнөө механизаторнууднай трактор болон бусад техникээ заһабарилжа байна. Энэ хүдэлмэри мартын 10 болотор сүм дүүргэхээр хараалагдана. Тиихэдэ нэгэ колесно тракторай условно хахалалгые 100 гектарта, гусенична тракторта 900 гектар хүргэхэ гэжэ механизаторнууд шиидэбэ.

Манай совхоздо хоёр халаанда хүдэлхэ механизаторнууд дуталдадаг юм. Тиимэһээ энэ һарын 15-һаа трактористнуудай курса хүдэлжэ эхилээ.

Совхоздомнай тракторно-таряан ажалай 4 бригада бии. Эдэнэр өөһэд хоорондоо мүрысэн ажалладаг. Энэ жэлэй дүнгөөр Ехэ-Цагаанай тракторно-таряан ажалай бригада илажа гараһан байна. Тэрэ бригадые Цырендоржи Ринчиндоржиев хүтэлбэрилнэ.

1973 ондо орооһо болон газар таряалангай бусад продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушаахын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай тогтоол КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК баталан абаба. Энэмнай тон ехэ удха шанартай документ болоно. Энэ тогтоолые манай совхозой механизаторнууд, бүхы ажалшад ехэ хүндэтэйгөөр, халуунаар хүлеэн абаа. Энэ үдэрнүүдтэ механизаторнуудай дунда хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалта туйлаха хэмжээнүүд хараалагдажа байна. Тиигэхэдээ газарай элдүүрилгэ һайжаруулжа, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, газарай үрэжэл улам дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдана.

О. СОКТОЕВА,
Сэлэнгын совхозой главна агроном.

ФИДЕЛЬ КАСТРО ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ГАВАНА. (ТАСС). «Куба ба СССР-ые холбодог харилсаан хоёр ороной хоорондын революционно харилсаанай, үнэхөөрөө революционно ба интернационалис харилсаанай эрхим жэшээ боложо түүхэдэ ороxо», — гэжэ Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын Премьер-министр Фидель Кастро мэдүүлбэ. СССР Куба хоёрой хоорондын харилсаае хүгжөөхэ асуудалаар Москвада бая баталагдаһан хэлсээнүүд тухай мэдээсэлтэйгээр национальна телевидени болон радиогоор үгэ хэлэхэдээ тиигэжэ мэдүүлээ.

Ф. Кастро эдэ хэлсээнүүдые онсо шухала удха шанартай гэжэ нэрлээд, Кубада туһа хүргэхэ асуудалда Советскэ Союзай үнэхөөрөө аха дүүгэй ёһоор, үнэн һайн сэдьхэлтэйгээр хандадаг байһыень тусхайлан тэмдэглэбэ. Дурсагдаһан хэлсээнүүд Советскэ Союзай, Кубын хоорондохи экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной шэнэ зорилгонуудые, тэдэнэй түхэл шэнжэнүүдые тодорхойлно, Кубын Республикын хүгжэхэ бата бэхи үндэһэ һуури хангана.

Фидель Кастро шэнэ хэлсээнүүдэй Кубада али тухай ехэ ашатай туһатай байһые тэмдэглээд, иимэ хэлсээнүүдые баталха үүсхэл совет хүтэлбэрилэгшэд гаргаһан юм, тиихэдээ экономикоёо хүгжөөхэ хэрэгтэмнай тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые хүсэд бүрин хараада абаһан байна гэбэ.

Тус хэлсээнүүд промышленностиин, транспортын, хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэдэ хэдэн гол һалбаринуудаа хүгжөөлгэдэнь Советскэ Союзай зүгһөө Кубада үзүүлэгдэхэ туһаламжануудые хараална. Тэрэшэлэн Совет ороной урьһа зээлние Кубын Республикын саашадаа хэрэглэхэ арга боломжонууд, эд товарнуудые абалсалгын ба тоосоон түлөөһэнэй гурим зүбшэлэгдэһэн байна гэжэ Ф. Кастро хөөрэбэ.

Советскэ Союзһаа туһаламжа абахын хажуугаар бидэ өөһэдөө экономическа оролдолго хүсэлэлгэнүүдэз улам шангадхаха ёһотойбди. Оронойнгоо экономикые улам һайжаруулхын тула 1970 оной һүүл багһаа зохихо хэмжээнүүд абтажа эхилһэн юм гэжэ Ф. Кастро мэдүүлээ. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хүтэлбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зарим тэды амжалтанууд туйлагдабашье, һанаагаа амарха шалтагаан байхагүй. Үйлэдбэриин ашаг үрэ бүри ехэ болгохын түлөө, зөөри арьбалха, химгадахын түлөө, ажахын бүридхэл һайжаруулхын түлөө, ажалшадай социалис мэдэрэл улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ үргэлжэлхэ гээшэ манай арюун уялга болоно гэжэ Ф. Кастро зааба.

Баталагдаһан хэлсээнүүд — манай арад зоной зориг бадаруулагша жэшээ, ажалай урмашуулга болоно гэжэ Ф. Кастро тэмдэглээ.

Империалис гүрэнүүдэй, хүгжэжэ байгаа оронуудай хоорондын харилсаантай жэшэбэл, бидэнэй баталһан хэлсээнүүдэй онсо ехэ удха шанарынь эли тодоор харагдана. Хүгжэлтэ багатай оронууд тэндэхи бэрхэтэй асуудалнуудые шиидхэхэ һэдэлгэ гаргаад, һула һалана: эдээндэ ехэ түрэсэтэйгөөр, удаан болзортойгоор хүгжэнги капиталис оронуудай үгэһэн урьһа зээлинүүд нүгөөдүүлээ богоолшолжо үргэлжэлхэ, өөһэдынгөө эд товар үнэтэйгөөр худалдаад, бусадайхиие хямда сэнтэйгээр абаха арга олгоно. Гэхэ зуура Советскэ Союзтай Кубын һаяхан баталаашадал адли хэлсээнүүд хүгжэжэ байгаа оронуудай бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ тон һайн арга олгохо һэн гэжэ Ф. Кастро хэлэбэ.

Үнэхөөрөө һайн, үнэн сэхэ ханиингаа — СССР-эй туһаламжаар экономикоёо хүгжөөлгын замаар саашадаа бүри найдамтай дабшахабди. США-да тон дүтэхэн байдаг Кубада урдань хэзээшье иимэ ехэ арга боломжо байгаагүй юм, байхашье арганьгүй һэн гэжэ Фидель Кастро тэмдэглээ.

Жэлэй түрүүшын амжалтанууд

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Арадай засагта Венгри ажалай амжалтануудаар, социалис мүрысөөнэй үргэн дэлисээр Шэнэ жэлээ эхилбэ.

Ороной томо предприятинуудай нэгэнэйнь — «Икарус» гэжэ заводто түрүүшын хэдэн арбаад автомобиль бүтээгдэн гараа. Энэ жэлдэ 8.200 «Икарус» — 1972 онойхиһоо 400-гаар олон машинанууд эндэ бүтээгдэхэ. Аятай зохид, түлишэ багаар гаргашалдаг эдэ машинануудай нилээд олониинь СССР-тэ, Болгарида, ГДР-тэ, Румынида, Ирак ба Египедтэ худалдагдаха.

Улаан Чепелиин, Оздско металлургическа комбинадай, Диошдьерскэ машина бүтээдэг заводой, республикын бусад предприятинуудай ажалшад түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ эхилэнхэй.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИ, ҮҮСХЭЛ ХҮГЖӨӨХЭ

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон Прибайкалиин районно партийна организаци, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл дэмжэн хүгжөөхэ, коллективүүдэй ажал хэрэгэй түлөө тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Илангаяа энэ хүдэлмэри мүнөө үедэ—бүхы эхин организацинуудта партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй түлэг дундаа ябажа байһан үедэ бүри эдэбхитэй болобо.

Партиин Центральна Комитедэй майн (1972 оной) Пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсэлгын үедэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэн, КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд ажахын болон культурна байгуулалтада коммунистнуудай бэелүүлхэ түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, нийтын ажабайдалда тэдэнииe эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар горитойхон оролдолго гаргана. Партийна зэмэтэй байһан, ажалай журам эбдэдэг, нийтын хүдэлмэридэ һулаар хабаадалсадаг коммунистнуудтай хөөрэлдөөн бүхы партийна организацинуудаар боложо байна. Эдэ хөөрэлдөөнүүдые КПСС-эй райкомой секретарьнар, бюрогой гэшүүд, райкомой таһагуудые даагшанар үнгэргэнэ, һүүлээрнь тэрэ тохогдоһон зэмынь яахаб гэһэн асуудал КПСС-эй Уставай эрилтэтэй зохилдуулан шиидхэгдэнэ.

Үйлэдбэриин болон нийтын ажабайдалые партийна талаар хүтэлбэрилхэ онол арга нарижуулан һайжаруулха, партийна нүлөө дээшэлүүлхэ асуудалнууд КПСС-эй райкомой, партком болон партийна бюронуудай анхаралда хододоо байһаар. Үнгэрһэн жэлэй 10 һарын туршада партиин райкомой бюро дээрэ элдэб асуудалнуудаар партийна 20 организацинуудай тоосоон зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Зарим асуудалнуудынь нэрлэбэл, «Татауровска территориальна партийна организацида партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй ябаса тухай. «Түмэр-бетон конструкцинуудай Таловска завод дээрэ залуу коммунистнуудай. партийна-бэшэ эдэбхитэдэй дунда ямар хүдэлмэри ябуулагданаб», «Прибайкалиин совхозой партийна организацида партийна суглаануудта бэлдэхэ, тэдэниие үнгэргэхэ дүй дүршэл тухай», «Үйлэдбэридэ эрдэм наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ талаар Итанцын леспромхозой главна инженерэй үүргэ» гэхэ мэтэ болоно.

Тэрэшэлэн кадрнуудые шэлэн оложо. хубаарилан табиха, тэдэнэй эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ нийтын эмхинүүдые хүтэлбэрилхэ талаар партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэри шэнжэлэгдэнэ, райкомой бюрогой абаһан тогтоолнууд соо нийтэ олоной дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдадаг.

КПСС-эй райком хадаа партийна эхин болон цехүүдэй организацинуудай секретарьнарай, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй, арадай хиналтын бүлэг болон постнуудай түрүүлэгшэнэрэй, соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй, һуралсалда ехэхэн анхарал табина. Партиин райкомдо аймагай партийна эдэбхитэдэй, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй һургуули. түмэр-бетон конструкцинуудай Таловска заводой. Сэлэнгын модоной баазын партийна организацинуудта залуу коммунистнуудай һургуули хүдэлнэ. Мүн элдэб семинарнууд үнгэргэгдэнэ, тэндэ КПСС-эй райкомой секретарьнар. аймагай бусад хүтэлбэрилхы тушаалтад лекци. элидхэлнүүдые уншадаг байна. семинарта хабаадагшад өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэдэг.

Жэшээлхэдэ, Байгалай леспромхозой парткомой секретарь И. И. Васильев цехэй партийна организацинуудта партийна суглаа яажа бэлдэжэ үнгэргэдэг дүй дүршэл тухайгаа. Сэлэнгын модоной баазын парткомой секретарь Р. Т. Старцева — комсомолой дунда хүдэлдэг коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ тухай, «Путь к коммунизму» колхозой парткомой секретарь Л. А. Бушков — бригадануудай партийна организацинуудай партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ ямараар бэлдэжэ байһан тухай, Итанцын леспромхозой партбюрогой секретарь Ю. С. Смольников—социалис уялгануудай дүүргэлтын түлөө коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар партийна организациин ябуулжа байһан хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай семинарнууд дээрэ элидхэһэн байха юм.

ССР Союзай бэйгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн урда тээ нийтэ-политическэ хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдаа. Коммунистнуудай, ажалшадай дунда олон лекци уншагдажа, алдарта ойдо зорюулагдаһан һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Энэ шухала хэрэгтэ аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Э. С. Коновалов, прокурор И. К. Селиверстов, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай начальник Г. Е. Елизов, Сэлэнгын модоной баазын директор В. Я. Кокин болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ажалда, нийтын ажабайдалда коммунистнуудай эдэбхитэйгээр хабаадалта болбол тэдэнэй үзэл сурталай, политическэ бэлэдхэлһээ дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ ха юм. Энэниие хараада абажа, партиин райком, партийна эхин организацинууд коммунистнуудай һуралсал зүбөөр эмхидхэхэ хэмжээнүүдые хараална. Һуралсалай энэ жэлдэ эмхидхэгдэһэн 20 политһургуули, 9 семинарта 300 гаран коммунистнууд һурана. 70 гаран коммунист дээдэ ба дунда һургуулинуудта заочноор һуража байна Коммунистнуудай һуралсал хадаа ажахын ба соёл гэгээрэлэй байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгэтэй, ажал хүдэлмэри дээрэ тэдэнэй түрүү үүргэ бэелүүлгэтэй сэхэ холбоотойгоор ябуулагдана. Зарим жэшээ харуулая.

Сэлэнгын модоной баазын партийна организациин бүридхэлдэ байһан 129 коммунистнуудай наяниинь үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллана. Бултадаа политическэ һуралсалда хабаадалсана. Эндэхи 111 коммунист коммунис ажалай ударник юм.

Итанцын леспромхозой электро-гагнууршан В. А. Неродов бүхы аймаг соогоо мэдээжэ. Тэрэ халаанайнгаа даабари 170—180 процент дүүргэдэг. Олондо хүндэтэй болоһон коммунист Неродов КПСС-эй райкомой гэшүүнээр, цехэй парторганизациин секретаряар һунгагданхай.

Хүдөө ажахы дээрэ хүдэлдэг коммунистнуудшье һайнаар һурана, һайн амжалтануудые туйлана. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй гэшүүн К. В. Глушковагай хүтэлбэрилдэг «Прибайкалец» колхозой гахайн фермын коллектив ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа Гүрэндэ гахайн мяха худалдаха түсэбөө тэдэнэр 131 процент дүүргээд байна.

Табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон коммунистнуудай габьяата ажал гэршэлһэн жэшээнүүдые олоор харуулжа болохо байгаа. Зарим коммунистнуудые нэрлэбэл, «Прибайкалец» колхозой һаалишан А. А. Голубева, тус колхозой мал адуулагша П. А. Колмаков, № 74 ДЭУ-гай жолоошод А. Г. Меньшиков, Н. Ф. Зеленовский болон бусад болоно.

Эдэ жэшээ баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй улам хүгжэжэ байһаниинь элитэ болоно бшуу.

Зүгөөр Прибайкалиин коммунистнууд туйлаһан, амжаһанаараа һанаагаа амарнагүй. Партийна организацинууд коллективэй дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри бүри һайжаруулха гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Н. АЛТАЕВ.
КПСС-эй обкомой инструктор.

УРМА ЗОРИГ ТҮРҮҮЛНЭ

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай парти, правительствын тогтоол Мухар-Шэбэрэй аймагай колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд болон бүхы ажалшадта халуунаар угтагдаба. Эдэ үдэрнүүдтэ ажахынуудай отделени, бригада, фермэ, гүүртэ, хонишодой бригада, мэргэжэлтэдэй дунда энэ тогтоол үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, бии байгаа арга боломжонууд элирүүлэгдэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялганууд абтажа байна.

Бидэ һаяхан «Одон» совхозой хонишодой бригада, һаалиин фермэнүүдээр ябажа, тэндэ ажаллажа байһан хүнүүдтэй хөөрэлдэбэбди «Саг соогоо дэлгэрһэн, ехэл һайн үүсхэл даа. Һү, мяха, үндэгэ,, нооһо бүри ехээр абажа, бэлэдхэдэг болохо гэһэн уряатайгаар парти, правительствамнай бидэ малшадта хандаба. Тэрэниие үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэбди» гээд малшан бүхэн мэдүүлнэ.

Энэ жэлдэ ажахынгаа чемпион болоһон ахалагша хонишон Н. Б. Дамдиновай отара Обоото-Үбэр гэжэ газарта үбэлжэжэ байна. Байра байдалынь дарагар, ёһотойл малша хүн эндэ хүдэлдэг гэжэ гансата мэдэхээр.

— Мүрысөөн гээшэ бидэнэй ажалда ехэл туһатай хэрэг даа. Эдэбхи үүсхэл түрүүлхэһээ гадна, бэе бэедээ ябалсажа, ажал хүдэлмэреэ шалгаха, дүй дүршэлөө хубаалдаха, шэнэ, түрүү юумэ мэдэжэ, ойлгожо абаха арга олгодог, үшөө һайнаар, гаргаша багатайгаар хүдэлхэ гэһэн зоригжол, урма хүсэл зүрхэндэшни бадаруулдаг гээшэ. Малшадай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолые бригадынгаа гэшүүдтэй ехэл анхаралтайгаар уншаабди. Бии байгаа арга боломжоёо тооложо үзөөд, ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хониноо зуун хурьга, хонин бүхэнһөө 3,1 килограмм нооһо абаха, хурьган бүхэнөө 21 килограмм шэгнүүртэй болгоод илгаха гэһэн уялга абаабди. Совхозойнгоо түрүү хонишодой нэгэн Гомбожапов Даша Цыреновичые мүрысөөндэ уряабди, — гэжэ Н. Б. Дамдинов хэлэнэ.

Ахалагша хонишон Нацаг Базаровичай отарада 430 хонид харууһалагдана. Үбэлжэлгэдэ хонидынь тобир тарганаар оронхой. Гурбан хүнһөө бүридэһэн, ажахын тоосооной гуримаар ажалладаг тус бригадын гэшүүд үбһэ тэжэээлээ өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэдэг заншалтай. Мүнөө байрынь газаа 261 центнер үбһэн, 230 центнер зелёнко, 100 центнер һолоомон асарагданхай. Хонин бүхэндэ үдэрэй 200 грамм талха таряанай зүйл үгтэнэ. Ахалагша хонишон өөрынгөө ажалай ёһотойл мастер болонхой. Тэрэ 1964 онһоо хойшо хонишоноор ажаллана. Искусственна үрэжүүлгэ хэндэшье найдадаггүй, өөроол хэдэг юм. Тиимэһээ энэ зун хонин бүриһөө хурьга абажа, хонидойнгоо тоо толгойе хоёр дахин олошоруулһан.

— Февралиин 20-доор хурьгаднай адхаржа эхилхэ зэргэтэй. Олохон хонид эхирлэхэ ёһотой гэжэ һанагшабди. Юуб гэхэдэ, үрэжүүлгын үедэ ногоон һолоомон дээрэ адуулагдаа юм. Үбһэ тэжээлнай урданайхида орходоо һурагүй бага. Гамтайгаар гаргашалаад, һайн үрэ дүн туйлаха, абаһан уялгала бэелүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхайбди. Минеральна дабһан, бүлеэч үһан бии даа, — гэжэ Нацаг Базарович мэдүүлнэ.

Хүсөөтын хонишод хонидойнгоо тоо толгойе 24000-да хүргэхын тулада зуун эхэ хониноо 90 хурьга, хонин бүриһөө 3,1 килограмм нооһо абаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай. Бүхы хонидойнгоо 98 процентыень нарин ба нарибтар нооһотой, болгохо, гүрэндөө 770 центнер зөөлэн алта худалдаха гэжэ шиидэбэд.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1972 ондо совхозойнгоо хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэжэ, чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн ахалагша хонишон Н. Б. Дамдинов.

Авторай фото.

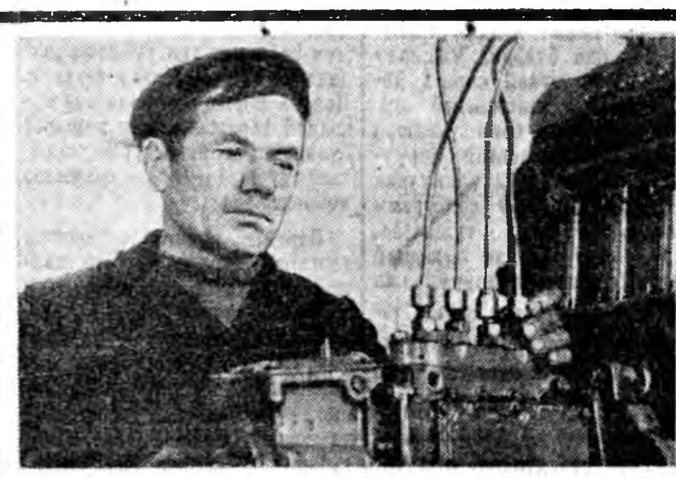

Техникэ түргэнөөр, шанартайгаар заһабарилха

РЕПОРТАЖ

ХАБАР БОЛОТОР ХОЛОШЬЕ ҺААНЬ...

ЭНДЭҺЭЭ аяар холо ябахада, хэнэйшьеб түмэр түдэгэ хан-ян гэтэр сохихо, трактор, машинануудай хүсэтэйгөөр хүнхинэлдэхэ абяан үдэшэ, үглөөнэй һонор хүйтэн агаарта элихэнээр дуулдадаг. Мүн баһа электро-гагнуурай хүхэбтэр хурса гэрэл үе үе болоод лэ үдэшын бүрэнхые һэтэ сохин ялаганаха юм.

Юрэдөө энэмнай ямар нэгэ заводһоошье дутуугүй гэхэдэ горитой алдуу болохогүй. Теэд энэшье гайхалгүй. Мүнөө олонхи колхоз, совхозуудай МТМ бүхэн дала-ная, зуугаад трактор, машинатай, элдэб олон орёо нарин ониһон түхеэрэлгэтэй, ёһотойл техникээр зэбсэгжэнги хүсэтэй предприятинууд болонхой ха юм. Жэшээнь, энэ «Октябрьский» совхозой Дэрэстэйн мастерскойдо мүнөө элдэб түхэлэй 60 трактор бии. Жэл соо гушаад-дүшөөд трактор заһабарилжа гаргана.

...Хайшаа хайшаа олон сонхотой үндэр сагаан мастерской соо ороходо, нэгэ доро табан гусеничнэ трактор задалагданхай, заһабарилагдажа байна. Тракторай ямар нэгэн бүхэли хуби — мотоор гү, али хойто хоёр мөөрынь ходовой частиие дээгүүр дамжадаг кранаар үргөөд, дуратай газартаа абаашана. Задалагдаһан трактор бүхэнэй хажууда хоёр-гурбан хүн харагдана. Хүн бүхэн өөр өөрын ажалтай, ехэл сүлөөгүй хүдэлнэд.

Техникэ заһабарилгын хэр ябажа байһан тухай МТМ-е даагша С. А. Сербаевтай хөөрэлдэбэбди.

— Мүнөө жэлдэ заһабарилгаяа узловой аргаар эмхидхээбди. Бүхыдөө зургаан узелтайбди. Эндэ тракторай мотоор заһабарилха цех, саанань ходовой часть, трансмиссиин, тиигээд түлишын аппаратурын, гидравлическа түхеэрэлгын гэхэ мэтэ цехүүд байна гээшэ — гэжэ тэрэ зэргэлһэн олон үүдэнүүд тээшэ заана.

— Энэ аргаар заһабарилхада юугээрээ һайн бэ? — гээд асуубаб,

— Урдань хүн, бригада бүхэн өөһэд өөһэдынгөө трактор заһабарилдаг байгаа. Тиимэһээ заһабарилгын шанар, ажалай бүтээсэшье бирагүйшэг байдаг һэн Элдэб шадахатай, шадахагүй хүнүүд хүдэлхэ. Харин мүнөө узел бүхэндэ эгээл дүршэлтэй, мэргэжэһэн хүнүүдые табинхайбди. Заһабарилагшадай ажалые эмхидхэхэ, хинан шалгахадашье таарамжатай болоо, — гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

Мотоорой цехтэ оробобди. Ялагар, шэб шэнэ гэхээр болотор аршажархиһан тракторай двигателиие тойроод, хоёр хүн юуеньшье мушхана. таарулна.

— Би арба шахуу жэлдэ механизатораар хүдэлнэб. Жэл бүхэндэ заһабарилгада хабаададагби. Энээнһээ урагша шадаха, шадахашьегүй һаа, тракторай бүхы юумыень заһааб гэжэ тулигша һэмди. Харин мүнөө узловой аргын хэрэглэгдэдэг болоходо, нэгэл юумээрээ мэргэжэжэ, энээхэн мотоороо заһабарилаад байхада бэедэшье амар, ажалшье бүтээсэтэй байна, — гэжэ Пётр Данжуров хэлэнэ.

Тэрэ хажуудаа залуу механизатор Сергей Дугаровые абаад, мэргэжэлдээ һургажа байнхай.

Тракторай эгээл орёо нарин зүйл — түлишын аппаратура, гидравлическа тухеэрэлгэнүүдые үнинэй механизатор Иван Плюснин заһабарилдаг. Энэмнай совхоздоо 24 жэлдэ механизатораар хүдэлнэ. Тракторнуудые задалха, хабсаргаха хүдэлмэриие баһал үнинэй механизатор Иван Зарубин хүтэлбэрилдэг. Эдэнэр оньһон техникын хаанаа, ямар «үбшэнтэйе» нюдөө аняад шахуу мэдэхэ болоһон зон. Түмэршэ дархан Дамдин Вампилов ходовой часть заһабарилдаг Дмитрий Цыбиков гэгшэд үдэр бүриингөө даабариие эрхимээр дүүргэнэ.

— Ажалнай тиимэшье үшөөл һанаһанда хүрэмөөр ябана гэхын аргагүй. Яһалал оролдонобди. Теэд «Сельхозтехникын» отделени заһабарилгын запасной хэрэгсэлээр хүсэд хангажа биранагүй. Энээнһээ ажалнай зарим тэды гэдэргэ татагдана. Тиигэбэшье һаань, арга хүргыень оложо хуушан детал частьнуудыень аргатай сооло шэнэлжэ, һэльбэжэ байгаад лэ, үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи кварталда 9 трактор заһабарилха аад, тэдэнээ бэлэн болгожо гаргаабди. Мүн Шэнэ-Бэрээнэй заводто үшөө 4 трактор заһабарилуулаабди, мүнөө үедэ баһа табан трактор задалагдаад, заһагдажа байна, — гэжэ МТМ-е даагша нүхэр Сербаев хэлэнэ.

Эндэхид хүдөөгэй ажалшадай дунда Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые зүбшэн хэлсээд, хабарай тарилгада хүдэлхэ бүхы техникээ Совет Армиин һайндэр — февралиин 23 болотор заһабарилжа дүүргэхэ уялга абаа.

М. НАМЖИЛОВ.
Зэдын аймаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Олон ондоо мэргэжэлтэй, шадабаритай бэрхэ механизатор Иван Плюснин. 2. Үнинэй механизатор Пётр Данжуров, залуу тракторист Сергей Дугаров гэгшэд тракторай мотоор заһабарилжа байна.

АВТОРАЙ фото.

БАГША, ЭРДЭМТЭ, КОММУНИСТ

ҺАЯ ХАХАЛАГДАҺАН газарай мужаа дээрэ модон борнойдо хүллэһэн морин эзэнэйнгээ зэмсэгынь заһаха, уламынь шангадхахадань ехэл аяшархаһан янзатай, тархяа гунхалзуулан, һүүлээ арай шамай шарбасагаан байна. Хажуудань байгаашаа долоотойхон хүбүүнэйнь мориёо унахаяа хүлеэжэ ядашанхай хүл хоорсэг табина. Эсэгэнь хүбүүгээ үргөөд, эмээл дээрэ табижархиха гэхэдэнь, харин тэрэнь тэбэрихэ забда үгэнгүй дүрөөһөө татажа, оглёобо гэшхээд, солбохоноор моринойнгоо нюрган дээрэ гараадхина.

Энэл балшар наһанһаа Никифор хүбүүн эсэгэдээ туһалалсажа эхилһэн намтартай. Аяар тэрэ 1905 оной хубисхалта жэлдэ Ида голой эрьедэ оршодог Дундай нютагта оройдоол гансахан багшатай түрүүшын һургуули нээгдэһэн гэхэ. Һаһанайнгаа хүсэхэдэ тэрэ һургуулида ороһон Никифор 1913 ондо һуралсалаа магтаалай бэшэг саарһатайгаар дүүргээ һэн. Никифор Петрович Егунов нютагайнгаа һургуули дүүргэмсээрээ Боохоной дээдэ эхин училищиин шаби болоһон бэлэй.

Эндэ ном үзэжэ байха үедөө абьяастай, хурса, ухаансар байһаараа бусадһаа илгардаг һэн. Нютагай нийтэ-политическэ ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг байгаа. Н. П. Егунов эдеэ хоолой зүйлнүүдые бэлдэхэ хошуунай комиссиин гэшүүнээр дэбжүүлэгдэһэн юм. Тиихэдэ тэрэ арба найматай болоһон ябаа. Нийтынгээ энэ харюусалгата даабариие тон эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ, номоо һайнаар үзэжэ ябаһан энэ хүбүүе Үхэр-Шаралдайн хошуунай ревком Эрхүүгэй Н. Н. Яковлевай нэрэмжэтэ рабфагта һурахыень ябуулһан байгаа. Рабфагта һуража байхадаа залуу Егунов олониитын хүдэлмэридэ бүришье эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһон юм. Тэндэ һуража байха үедөө тусхай даабаритай частьнуудта (ЧОН) алба хэжэ, элдэб бандануудтай сухаришагүйгөөр тэмсэл хэһэн солотой.

Тэрэ хатуу, ангиин хурса тэмсэлтэ сагта һуража ябаһан Никифор Петрович яагаашье хадаа дээдэ һургуулида орохо гэжэ эрмэлзэнэ. Тиигэжэ 1923 ондо Москвагай университедтэ абтажа, нийтын эрдэмүүдэй факультедэй студент болоо бэлэй. Зүгөөр энэ университедээ дүүргэжэ шадаагүй. Тэндэһээ Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ Коммунис хүмүүжүүлгын академидэ ороһон байгаа. Хүүгэдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын факультедэй һургуулиин отделенидэ һуралсалаа үргэлжэлүүлээ.

Москвада ажаһуухадаа, тэрэ гансал эрдэм шудалхын хойноһоо сагаа бараа бэшэ, харин пионервожатаар, комсомолой кружогые хүтэлбэрилэгшөөр, РКСМ-эй ячейкын секретаряар, партиин Московско уезднэ комитедэй штатна пропагандистаар хүдэлһэн гэхэ. Һүүлдэнь меховой фабрикын эдэбхитэдэй политическэ кружок хүтэлбэрилһэн, факультедэйнгээ комсомолой организациин секретарь, Академиин ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүн ябаһан шуу.

Үшөө студент ябахадаа, Н. П. Егунов забһар олоод лэ Дээдэ-Үдэ хотодо айлшалаад ошодог һэн. Тиихэдээ багшанарай, пионервожатануудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудта лекци уншадаг байһыень тэрэ үеын хүнүүд дурдаха байна. Юрэдөө үшөө тэрэ сагта Никифор Петрович ёһотойл марксист-түүхэшэ болонхой ябаһан юм гэхэдэ тэрэниие магтаһан, һайрхаһан ушар болоно бэшэ.

Академиеэ дүүргэмсээрээ Н. П. Егунов түрэл нютагаа бусажа, эхи түрүүлэн Бурядай багшанарай техникумэй һуралсалай таһагые даагшаар удаань энэ техникумэй хүтэлбэрилэгшөөр ажаллаа.

Энэл техникумдэ хүдэлжэ байхадаа, Улаан-Үдэ хотын ажахын эдэбхитэдэй һуралсалай политэкономиин кружогые хүтэлбэрилдэг, партиин обкомой штатнабэшэ инструктор информатор ябаһан.

1927 оной октябрь һарын нэгэ үдэрые Никифор Петрович сэдьхэл бодолдоо гүнзэгыгөөр хадууржа ябадаг. Тэрэ үдэр Коммунис партиин гэшүүн болоһон юм.

1931 ондо Н. П. Егунов КПСС-эй обкомой культпропой даагшын орлогшоор дэбжүүлэгдээ. Тииһэншье һаа, 1932 оной май һараһаа нээгдэһэн багшанарай институтда багшалдаг бэлэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Харьков шадар эхи түрүүлэн тулалдаанда оролсоод, бүхы Украинын газар дайдые дайн байлдаанай гал түймэр соогуур дабан гаталалсаһан дайшалхы намтартай.

Дайн сэрэгшье һүнэжэ Н. П. Егунов түрэл институтаа бусажа, багшынгаа хүндэтэ ажал ябуулгые үргэлжэлүүлээ һэн.

Мэргэжэл шадабаряар түгэс багша, нийтын ехэ ажал ябуулагша Н. П. Егунов эрдэм шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри эсэшэ сусашагүй ябуулжа байдагынь баһа ехэ һонирхолтой. Үндэр наһатай болоошье һаа, Никифор Петрович империализмын үе сагта Россин гүрэнэй хүгжэһэн өөрсэ шэнжэ hуули ёһые шэнжэлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, энэ асуудалаар эмхидхэгдэһэн түүхэшэдэй али олон конференци, конгрессүүдтэ хабаадалсаһан, тэндэ элидхэлнүүдые хэһэн байха юм. Москвада боложо үнгэрһэн түүхэшэдэй бүхэдэлхэйн XIII конгрессэй делегат байһаниинь угаа һонирхолтой, эрдэмтын нэрэ хүндын ехэ байһаниинь элеэр харагдана бшуу.

1967 он. «Хорёод онуудай эхеэр Буряад орондо болоһон национальна хүдэлөөн» гэһэн темээр Никифор Петрович докторой диссертаци ехэ амжалтатайгаар бариа. Энэ хадаа эрдэмтын алишье талаһаань гүнзэгыгөөр, шүүмжэлхы шэглэлтэйгээр шэнжэлэн бэшэһэн хүдэлмэри болоно.

«Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша», «Буряадай АССР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд профессор Никифор Петрович Егуновой наһаа соогоо хэһэн ехэ ажал ябуулгыень тобойсо гэршэлжэ үгэнэ. Тиихэ зуураа нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай томо коллектив, студентнэр үнгэрһэн жэлдэ Никифор Петровичой дала наһанайнь ойе һайндарлөө һэн. Теэд хэды үндэр наһатай болоошье һаа, үнөөхил шабинараа һургаһан зандаа, коллективэй эгээ ажалша багша байһаар, хүдөө нютагуудай ажалшадта лекци уншаһаар, хөөрэлдөө хэһээр лэ ябанал даа. Имэл эсэшэ сусашагүй ажалайнгаа охин соогуур СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй түүхэтэ ойе угтабал даа.

К. ХАЛТАНОВ,
«Багшанарай кадрнуудай түлөө» гэжэ олон тиражта газетын редактор.

ХЭРЭГЛЭГДЭЭГҮЙ АРГА БОЛОМЖОНУУД

Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой Еловкын фермэдэ һү һааха түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ эндэхи һаалишад 4750 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ дүүргэжэ шадаагүй. Урда жэлэйхитэй жэшэжэ харабал, эндэ нёдондо һүн багаар һаагдаа.

Ажахын һүнэй бусад фермэнүүд адлирхуу байдалтай байбашье, гүрэндэ һү худалдаха түсэб даабарияа амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Жэшээнь, Аһалигай фермын һаалишад нёдондо жэлэйхидэ орходоо һү һаалияа 1197 центнерээр дээшэлүүлээ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 456 килограммаар ехэ һүн абтаа. Мүн Зарянай, Түнхэнэй, Түхэреэнэй фермын һаалишад энэ талаар урагшатай ябана гэжэ тэмдэглэхэдэ болохо.

Һү һааха түсэбөө Еловкын фермын һаалишад һүүлэй 3—4 жэлэй туршада дүүргэжэ шаданагүй. Юун дээрэһээ иимэ хүшэр байдалда орошонхойб гэжэ эндэ тодорхойлон хаража үзэе.

Һүнэй фермын коллектив бүхэн хаһа сагтань үнеэдээ дулаан байрада байлгажа, зооветмэргэжэлтэдэй табиһан рационой ёһоор тэдэнээ эдеэлүүлжэ захалдаг гээшэ аалé даа. Харин Еловкын һаалишад октябриин хуушаар, ноябриин эхеэр үнеэдээ дулаан байрада байлгажа захалдаг. «Намарай ольбоноор үнеэд хараа байса хожоржо эхилдэг» гэжэ һаалишан бүхэн энээниие һайн ойлгодог байха. Харин энээн тухай тус фермын үнеэшэд юун гэжэ бододог хаб, мэдэхэнь тон бэрхэ. Һубай, тугаллаха болоһон үнеэд һүниндөө далабша доро хононо. Мүнөө үедэшье зарим һаалишад үнеэдээ дулаан байраһаань гаргажа, 4—5 часай туршада хүйтэндэ байлгана. Үдэр шахуу янгинама хүйтэндэ байжа, бээрэшэһэн үнеэдһээ хайшан гээд ехэ һүн һаагдахаб.

Түрүүшынхеэ тугаллаха гунжадые зүбөөр эдеэлүүлэн һаахада хожомоо һүтэй үнеэн болодог гээшэ. Харин энэ хэрэгтэ Еловкын үнеэшэд ямараар хандадаг тухайнь нэгэ жэшээ дурдая. Бүри эртэ намар тус фермэдэ байлгагдаһаар эльгээгдэһэн 57 гунжанай 15-ыень һаалишад абаа. Бэшэниинь мүнөөшье хүрэтэрөө эзэгүй. Тудаһан лэ хүн үбһэ, һолоомо хаяжа үгэнэ. Хүтэлбэрилэгшэдэй энэ шухала хүдэлмэриие эмхи гуримгүйгөөр ябуулһанай гэмээр олохон гунжад голодоһондо гаргагдажа, гүрэндэ тушаагдана. Үнеэдэй һубайрха олошоронхой. Гэхэтэй хамта, ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандадаг һаалишад эндэ бии. Гунжадые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха талаар һаалишад—эгэшэ дүү Ольга, Александра Цефедьеватан эрхим үрэ дүн туйлана. Үнгэрэгшэ жэлдэ Александра Николаевна 15 гунжа даажа абаһан юм. Тэдэнһээ һү һааха түсэбөө 2122 килограммаар үлүүлээ. Ольга Николаевна энэ намар үшөө 15 гунжа абаа. Эдэнэй 8-ниинь мүнөө тугалланхай. Ольга Николаевна сүүдхын туршада гунжан бүриһөө хахад нүүд һү һаажа абана.

Мария Давыдовна Шехина һаалишанаар 30 гаран жэлэй туршада ажаллаһанайнгаа удаа амаралтада гарахань. Энэ хугасаада Мария Давыдовнагай гараар һаагдаһан һү хэмжээ болоо һаа, хэдэн арбаад цистернэ болохо байха. Мүн һаалишад А. Т. Усольцева, Л. И. Шехина, Г. И. Бобкова болон бусад муу бэшэ үрэ дүн жэлһээ жэлдэ туйлажа шададаг юм.

Еловко отделениин хүтэлбэрилэгшэд болон зооветмэргэжэлтэдэй, мүн зарим һаалишадай даажа байһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһан дээрэһээ жэлһээ жэлдэ һү һаажа абаха түсэб дүүргэгдэнэгүй гэжэ онсо тэмдэглэхээр. Эндэхи һаалишадай гунжадые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха хэрэгтэ анхарал табидаггүй дээрэһээ ехэхэн һүн дутуу абтана.

Аймагай ажахынуудай бэрхэ һаалишад үнеэдээ табиһан рационойнь ёһоор хаһа сагтань эдеэлүүлжэ, һайнаар харууһалжа шадаһанай ашаар ехэ һү һаажа абана. Мүн харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө тугал түлжүүлжэ шадана.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ аймагай һаалишад үнеэн бүриһөө 2 мянган килограмм һү һаажа абаха гэһэн социалис уялгатай юм. Хараалһан түсэб даабарияа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула колхоз, совхозуудай малшан бүхэн габшагай бэрхээр ажаллаха зэргэтэй.

Еловкын һаалишад болон мал адуулагшадшье ушарһан дутуу дундануудаа дары усадхажа, ехэ һүнэй түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсохо бэзэ гээд найдагдана.

Нэгэ хэдэн үгөөр колхоз, совхозуудай һаалишадай ажал тухай хөөрэмөөр. Үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө ехэ һү һаажа абахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һүнэй фермэ бүхэн оролсоно. Ажахымнай һаалишад үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 900—1250 килограмм һү һаажа абаха гэһэн социалис уялгатай юм. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула һаалишан бүхэн оролдосотой бэрхээр ажаллаха бэзэ гээд найдагдана.

И. ФЕДОРОВ,
манай газетын хүдөө бэшэгшэдэй постын гэшүүн.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

„СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай сахиха Дүрим тухай“ Хуулиие бэелүүлхэ талаар Буряадай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй зорилгонууд тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Семёновэй элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсээд, партиин Центральна Комитедэй, СССР болон РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй, мүн нютагай партийна, Советскэ органуудай абаһан хэмжээнүүдэй ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ республикын Соведүүдэй хүдэлмэри бүхы талаараа бүри эдэбхитэй болоо, ажахы ба соёл культурые байгуулгын шухала учарнуудай ажал хэрэгтэ Соведүүдэй зүгһөө нүлөө, хиналтань шангадхагдаа гэжэ Верховно Соведтэ тэмдэглэбэ.

«СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай сахиха Дүрим тухай» СССР-эй Верховно Соведэй абаһан Хуули хадаа Соведүүд болон, тэдэнэй ажал ябуулгаһаа ленинскэ демократис ёһо журамуудые саашадань хүгжөөхэ тухай парти болон гүрэнэймнай анхарал оролдолгын тэмдэг гэршэнь мүн болоно.

Тус Хуулиие үргэнөөр ойлгуулхын тулада республика дотурнай ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. КПСС-эй областной комитедэй бюрогой баталан абаһан хэмжээ ябуулгануудай үндэһөөр предприяти, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта энэ Хуули, депутадуудай дэшэлүүлэгдэһэн үүргэ тухай, элидхэл, лекцинүүд үнгэргэгдэнэ. Нютагай Соведүүдэй бүхы Соведүүдэй сессинүүдтэ «депутадуудай үдэрнүүд» болоо. Депутадуудай сахиха Дүрим тухай Хуулиие үргэлтэ болгохо тухай асуудалнуудаар юридическэ консультацинуудэмхидхэгдэнэ, депутадуудай үйлэдбэриин, тэдэнэй ажал ябуулгануудые харуулһан стендүүд, хэрэгтэй ном-справочнигуудһаа бүридүүлэгдэһэн депутадай библиотекэнүүд с у г л у у л а г д а н а. «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай сахиха Дүрим тухай» Хуули буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэхэнь.

Эдэ бүгэдэ хүдэлмэри депутадуудай эдэбхи үүргые һунгалтын округуудта, саг үргэлжын комиссинуудта нилээд эдэбхижүүлээ. Депутадуудай бүлэгүүд, постнууд гэхэшэлэн, тэдэнэй ажал ябуулгадахи шэнэ онол арга, түхэл маягууд Соведүүдтэ улам һайнаар хэрэглэгдэдэг боложо байнхай.

Гэхэтэй хамта, республикын нютагай Соведүүдэй ажал ябуулгада үшөөл олон дутуу дундануud үзэгдэнэ. Партиин XXIV съездын эрилтын ёһоор, Соведүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан тогтоолнуудай, тэдэнтэй зохилдуулагдан абтаһан Хуулинуудай үндэһөөр зарим Соведүүд, гүйсэдхэхэ комитедүүдынь өөһэдынгөө хүдэлмэри үшөөл ааляар шэнэдхэн һайжаруулна, эдлэһэн эрхэ түлөөлгэнүүдээ гүйсэдөөр ашагланагүй, предприяти, колхоз, совхозуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай ажал хэрэгтэ даамгайгаар анхарнагүй, даажа абаһан гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа бэелүүлхынь хойноһоо хиналта дутууса хангана, экономико, соёл культурые хүгжөөхэ, улад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга һайжаруулха талаар нэмэлтэ нөөсэнүүдые элирүүлхэ тушаа эдэбхи үүсхэл багаар гаргана. Олон газарта нютагуудтахи ажал хэрэгэй ябасын түлөө Соведүүдэй харюусалгань бага байһаар.

Зарим Соведүүдтэхи эмхидхэлэй-ниитэ хүдэлмэриинь хэмжээн мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусанагүй.

Гүрэнэй захиргаанай зургаануудай, тушаалта нюурнуудай хүдэлмэриин хойноһоо Соведүүдэй зүгһөө шанга хиналта ябуулха арга нүхэсэл — депутадуудай эрилтэ хэхэ эрхэ тон үсөөнөөр хэрэглэгдэнэ. Энэ тэрэ шухаг бэшэ асуудалнуудые шиидхэлгээр зарим саг үргэлжын комиссинууд ажал ябуулгаяа хизаарлана, Соведүүдэй тогтоолнуудай, өөһэдынгөө шиидхэбэринүүдэй, һунгагшадай захиануудай дүүргэлтын хойноһоо һулаар хинана. Депутадуудай бүлэг болон постнуудай үүргые дээшэлүүлхын тулада үшөөл хангалтагүйгөөр оролдогдоно, зарим депутадууд саг соогоо һунгагшадайнгаа урда тоосоогоо хэнэгүй.

Буряадай АССР-эй Верховно Совет **тогтооно:**

1. «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай сахиха Дүрим тухай» Хуули нарин гэдэгээр сахиһанай үндэһөөр бүхы Соведүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулха, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ республикын үргэн ажалшадые элсүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри дээшэлүүлхэ ябадал түйлаха хэрэг — Верховно Соведэй Президиумэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй, аймагуудай районно болон городуудай, сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй дүтын шухала зорилго гэжэ тоолохо.

2. Дүрим тухай Хуулиие үргэнөөр ойлгуулха, шудалха. депутат бүхэнэй өөрынгөө уялгануудые тодо һайнаар дүүргэхэ, хододоо һунгагшадтаяа нягта холбоотой байха, Соведэй ажал ябуулга тухай, соёл культурые байгуулгын түсэбүүдэй, һунгагшадай захиануудай дүүргэлтэ тухай тэдэнэртээ мэдээсэхэ, өөрынгөө болоод Соведэйнгээ хүдэлмэри тушаа саг соогоо һунгагшадайнгаа урда тоосодог байха ябадалые хангахыень нютагай Соведүүдые болон тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалаа.

3. Соведүүдэй 1973 ондо бэелүүлхэ түсэбүүдые январь соо зохёожо, баталан абажа дүүргэхыень, тиихэдээ Соведүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулгада, промышленностиие, хүдөө а ж а х ы е, улад зоной соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые хүгжөөхэ гол шухала асуудалнуудые бэелүүлгэдэ бодотоор хабаадаха үүргэеэ дээшэлүүлгэдэ, үйлэдбэриин нэмэлтэ нөөсэнүүдые элирүүлгэ болон ашаглалгада гол анхаралаа хандуулхыень дурадхаха.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ, хабарай таряан ажалай хүдэлмэринүүдтэ саг сооhь, шанар һайнтайгаар бэлэдхэлгэдэ, 1973 оной түрүүшын хахадай түсэбэй дүүргэлгэ, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угталгые хангалгада тусхай анхарал хандуулха.

4. Соведүүдэй сессинүүдтэ бэлэдхэхэ, үнгэргэхэ хэрэгые нарижуулан һайжаруулхыень, абтаһан тогтоол шиидхэбэринүүдэй хойноһоо хиналта шангадхахыень, эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ бэелүүлхэ хэрэгтэнь депутадуудта ходо туһалжа байхыень, саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхыень, Соведүүдэй депутадуудай тоосоо саг соонь үнгэргэлгые, тэдэнэй ажал ябуулгада ажалшадые үргэнөөр хабаадуулгые хангахыень республикын нютагай Соведүүдые, гүйсэдхэхэ комитедүүдыень уялгалха. Депутадуудай ажал ябуулгадахи һайн жэшээнүүдые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

5. Һунгагшадай захиануудые, Соведүүдэй депутадуудай табиһан асуудал эрилтэнүүдые бодотоор дүүргэхэ тухай анхаралтайгаар хаража үзэдэг, саг соонь шухала хэмжээнүүдые абадаг байхыень Министрнүүдэй Соведтэ, министерствэнүүд болон ведомствэнүүдтэ дурадхаха.

6. «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай сахиха Дүрим тухай» Хуули бэелүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр тунхаглан дэлгэрүүлхые, Соведүүдэй депутадуудай улам дээшэлһэн үүргэ эдэбхиие, депутадуудай бодото ажал ябуулгада үзэгдэһэн бүхы һайн юумэнүүдые эли тодоор харуулхыень, Соведүүдэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые шүүмжэлхыень республикын болон аймагуудай газетэнүүдэй редакцинуудта, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин ба радио-дамжуулгын талаар комитедтэ даалгаха.

7. Дүрим тухай Хуулиин хэр зэргээр сахигдажа байһанай хойноһоо шанга хиналта ябуулхыень, ажал ябуулгаяа саашадань һайжаруулха талаар нютагай Соведүүдтэ хэрэгтэй туһаламжа хүргэжэ байхыень, Соведүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай депутадуудай бүлэгүүдэй болон депутадуудай туд туд Соведүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые шэнжэлжэ, согсолжо, һайн талыень дэлгэрүүлжэ байхыень республикын Верховно Соведэй. Президиумдэ дурадхаха.

Депутадуудай сахиха Дүрим тухай шэнэ Хууляар зэбсэгжэһэн республикын ажалшадай депутадуудай Верховно ба нютагай Соведүүдэй депутадууд областной партийна организациин хүтэлбэри доро Соведүүдэйнгээ болон гүйсэдхэхэ комитедүүдэйнь хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха, «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай сахиха Дүрим тухай» Хуулитай зохилдуулан, Совет бүхэнэй хүдэлмэриие шэнэдхэн һайжаруулха байһандань Буряадай АССР-эй Верховно Совет батаар этигэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 29.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

АГУУ ВОЖДИИН ХУУРСАГАЙ ДЭРГЭДЭ

Буряад-Монголой АССР-эй Соведүүдэй 1 съезд Верхнеудинск хотодо 1923 оной декабриин эхеэр болоо һэн. Һаял эмхидхэгдэһэн республикын бүхы аймагуудһаа делегадууд ерээ бэлэй. Агын аймагһаа Адагалигай хошуунай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Жигжиджаб Батоцыренов ерэһэн байгаа. Съездэдэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ делегат Батоцыренов эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Съезд ЦИК-эй гэшүүдые һунгаба. М. М. Сахьянова, М. Н. Ербанов, Н. И. Мункоев, В. И. Амагаев гэгшэдтэй хамта Ж. Батоцыренов Соведүүдэй Бүхэроссин XI съездын делегадаар һунгагдаа һэн. 1924 оной январь һарада Москвада Соведүүдэй Бүхэроссин XI съезд болоо.

В. И. Ленинэй бэеын дэргэдэ буряад дэгэлтэй хүнэй дүрэ зурагые бидэ харанабди. Энэмнай Жигжиджаб Батоцыренов гээшэ. Тэрэ буряад арадай зүгһөө дэлхэйн арадуудай агууехэ вождь В. И. Ленинэй дэргэдэхи хүндэтэ харуулда зогсоһон байна бшуу.

Ж. Батоцыренов «Буряад-Монгольская правда» газетын 1926 оной январиин 22-ой номерто агууехэ вождые һүүлшын замда үдэшэлсэһэн тухайгаа бэшэһэн байдаг. М. И. Калинин Соведүүдэй съездын заседани нээхэдээ, 1924 оной январиин 22-ой 11 час 15 минутада В. И. Ленинэй наһа бараһан тухай соносхоо. Ильичые хүдөөлүүлхын тула съезд хаагдаһан байна. Түрүүшээр съездын 26 делегат хүндэлэлэй харуулда жагсахаар томилогдоһон юм. Буряад арадай түлөөлэгшэ Ж. Батоцыренов тэрэ тоодо оролсоһон байна. «Хоёр автомашинада һуугаад. Горки ерэхэдэмнай, Н. К. Крупская, Д. И. Ульянов угтаа һэн, — гэжэ тэрэ бэшэнэ.— Хахад час тухай болоод, Ленинэй бэеын дэргэдэ, хүндэлэлэй харуулда зогсоһон байнаб».

Жигжиджаб Батоцыреновэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай хөөрэбэл иимэ. Тэрэ 1880 ондо Агада түрэһэн. Ж. Батоцыренов хүдөөгэй приходско училищи дүүргэһэн, ород хэлэ һайнаар мэдэхэ байгаа. Октябриин революциһаа хойшонхи жэлнүүдтэ совет ба ажахын элдэб зургаануудта ажаллаа. Ж. Батоцыреновэй үүсхэлээр 15 айлһаа бүридэһэн хүдөө ажахын артель Адагалигта 1922 ондо эмхидхэн байгуулагдаа һэн. Агын аймагай буряадуудай дундаһаа эгээл түрүүшээр партиин зэргэдэ орогшодой нэгэн юм.

Буряад-Монголой автономито республикын тогтохо үеэр Ж. Батоцыренов Адагалигай хошуунай гүйсэдкомой түрүүлэгшээр ажаллажа байгаа. Харин Соведүүдэй II съезд дээрэ манай республикын ЦИК-эй гэшүүнээр һунгагдаад. БМАССР-эй наркомземэй коллегиин гэшүүнээр томилогдоо. Энэ тушаалда ажаллахадаа, нютагай Соведүүдэй ажал хүдэлмэри һайжаруулхын тула ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаа. ЦИК-эй түлөөлэгшэ боложо, 1925—1926 онуудта Баргажанай, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудта ошоһон, Буряадай шэнэ алфавит зохёохо талаар эмхидхэлэй бюрогой харюусалгата секретаряар томилогдоһон, шэнэ алфавит шудалха талаар түрүүшын үзэглэл зохёолсоһон юм.

Ж. Батоцыренов областной болон городской партийна конференциин, олохон съездын делегадаар хэдэн дахин һунгагдаһан байна.

Жигжиджаб Батоцыреновэй хани нүхэр Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг 90 гараһан наһатай Норжомодо Ж. Батоцыреновэй олон фотодокумент, 1920—1930 онуудта хэблэгдэһэн һонирхолтой материалнууд бии. Соведүүдэй Бүхэроссин XI съездын делегадай билет, А. М. Горькиин гар табилгатай 52-дохи номертой үнэмшэлгэ анхарал хандуулмаар. СССР-эй уран зохёолшодой Холбооной гэшүүндэ кандидат гээд тэндэ бэшээтэй.

Тиимэ болохолоороо Ж. Батоцыренов уран зохёолой ажал ябуулгада хабаатай байгаа гэжэ элирнэ.

В. И. Ленинэй хуурсагай дэргэдэ байһан фото-зурагынь эгээл үнэтэй зүйлынь байгаа.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэмнай. Үнгэрһэн замаа эрьен харахадаа, энэ агууехэ түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдэй эхиндэ байһан хүнүүдэй алдар габьяае үндэрөөр сэгнэнэбди. Тэдэнэй дундаһаа Ж. Батоцыреновэй нэрэ дурдуулха ёһоороо дурдуулна.

О. ЦЫБИКОВ.

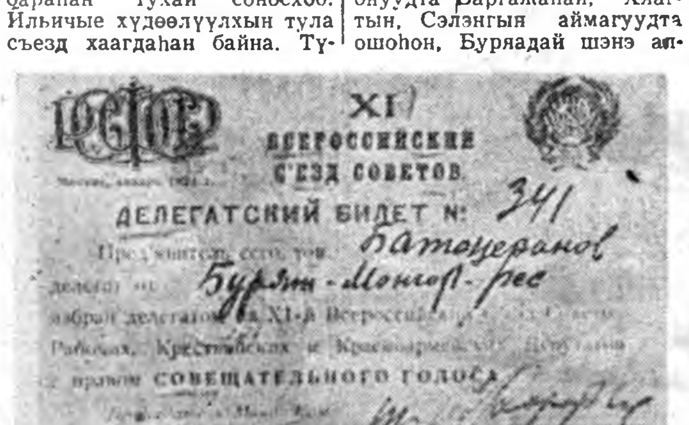

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Буряад республикын түлөөлэгшэ Ж. Батоцыренов Ленинэй хуурсагай дэргэдэ; 2. Соведүүдэй Бүхэроссин XI съездын делегадай билет; 3. А. М. Горькиин гартабилгатай үнэмшэлгэ.

ЗАГАҺАШАДАЙ АМЖАЛТА

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ загаһа баридаг колхозой загаһашад СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон юм. Үбэлэй сагта мүльһэн доро һоо загаһа бариха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэжэ тэдэнэр үгэеэ үгэһэн байгаа.

Абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада загаһашад эртээнһээ бэлдэһэн байна.

Эсэшэ сусашагүйгөөр оролдожо ажаллаһанайнгаа ашаар тэдэнэр түсэб даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Колхоз загаһа бариха жэлэйнгээ даабари декабриин 1-дэ дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Декабриин 10-най байдалаар загаһашад түсэбһөө гадуур 300 центнер загаһа бариа. Мүнөө тэдэнэр 1973 оной түсэбөөр ажаллана.

Юрий Иванович Васильев, Андрей Тыхеевич Антропов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд һүүлшын хоёр һарынгаа даабариие болзорһоонь урид дүүргээ. Жэшээлхэдэ, Ю. И. Васильевай бригада энэ хугасаа соо 240 центнер загаһа бариха түсэбтэй байбал, 260 центнертэ хүргөө. Тиихэдэ А. Т. Антроповой даадаг загаһашад мүн 240 центнерэй орондо 250 центнер загаһа тушааба.

А. БУСУРМАНОВ.

Телефон • Телеграф • Радио — ХИЛЫН ЦААНАҺАА

ПАРИЖ

Ж. Помпидугай мэдүүлгэ

ТАСС

Франциин президент Жорж Помпиду француз ба хариин журналистнуудтай Елисейскэ ордон соо уулзаба. Советскэ Союзда ошожо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзаха, хөөрэлдэхэ байһан тухайдаа президент дурдаа. «Европын, уласхоорондын юрэнхы асуудалнуудаар һанал бодолоо хэлсэхын, Франциин ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаае зүбшэлхын тула ошохо байнаб».—гэбэ. Хүнүүдэй һайн хүсэлэнтэйгөөр уулзахада, түгшүүрил һулардаг, харилсаа холбоон һайжардаг бэзэ гээд президент мэдүүлээ.

ПРАГА

Эд бараа абалсаха тухай протокол

ТАСС

1973 ондо ЧССР-эй ба Кубын хоорондо эд бараа абалсаха тухай протоколдо эндэ гар табигдаа. Электростанцинуудай, цементын заводуудай түхеэрэлгэнүүдые, эм домуудые, спортын хэрэгсэлнүүдые, бусад эд бараа Чехословаки Кубада эльгээхэ юм. Куба никель, зэд, саахар, тамхи, тамхинай зүйлнүүдые, цитрусэй ба бусад үрэ жэмэсэй консервэнүүдые Чехословакида эльгээхэ. 1972 онойхитой сасуулбал, хоёр ороной эд бараа абалсалга энэ жэлдэ 17 процентээр нэмэхэ.

ЛОНДОН

Буһалгаата тэмсэл үргэдэнэ

ТАСС

Хүдэлмэрилшэдтэ харша «Промышленностьдахи харилсаан тухай» хуули консерваторнуудай правительствын гаргаа һаань. Англиин ажалшадай буһалгаата тэмсэл улам үргэдэхэ байха. Хашалта, харшалалта хэхые. мүнгэн ехэ яла тохохые хуулиар хараалагдаашье һаань. правительствын ба монополинуудай ябуулгануудта харюу болгон. профсоюзууд шанга сохилто хэнэ.

Январиин 4-дэ тунхаглагдаһан тусхай баримтануудай ёһоор, үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын 11 һарын турша соо Англида 2.345 буһалгаан боложо, 1.588 мянган хүн тэдэндэ хабаадалсаһан байна. 1926 ондо болоһон бүгэдэ ниитын буһалгаанһаа хойшо иимэ үргэн ехэ буһалгаата тэмсэл Англида болоогүй юм.

ДЕЛИ

Буруушаалгын митинг Делидэ болобо

ТАСС

Индохитадта США-гай үйлэдэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгануудые буруушаалгын митинг Делиин университедтэ болобо. Студентнэр ба багшанарһаа гадна, һаяхан Вьетнамаар ябажа ерэһэн Индиин мэдээжэ журналистнууд митингдэ хабаадалсаа.

Митингдэ хабаадагшад баатар вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэнги байһан тухайдаа мэдүүлээд, Вьетнамда американ сэрэгүүдэй үйлэдэһэн зэрлиг муухай аашануудые буруушаан, дэлхэйн энэ райондо хэгдэжэ байгаа американ түримхэй ябуулгануудтай тэмсэхыень энэдхэг арадые уряалба.

САНТЬЯГО

Һүйдхэлтэ шэнэ ябуулга хэхээр бэлдэнэ

ТАСС

Орон доторхи байдалые түгшүүрилтэй. Арадай правительствын хүдэлмэриие хүндэ хүшэр болгохын тула Чилиин хархис хүсэнүүд һүйдхэлтэ ябуулгануудаа улам үргэдхэнэ. Гүйсэдхэхэ засагай түлөөлэгшэдэй баримтануудай ёһоор, орон дотор үнгэргэгдэхэеэ байһан парламентын һунгалтын урда тээ — энэ жэлэй февраль һарада хуули буса шэнэ буһалгаа хэхые наймаашадай нэгэдэл бэлдэнэ.

Эдэ нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд һүүлэй үедэ орон соогуураа һүндэлнэ. хэрбээ февраль һарада «амаралтада гараа һаатнай». ехэ тэдхэмжэ үгэхэбди гэжэ худалдаа наймаашадые баадхаһан байна.

Хуулиин үндэһөөр хүдэлхэ хүн зониие хангаха зэргэтэй магазинууд хаагдаха ёһогүй гэжэ экономикын министр Орландо Мильяс захиралта үгөө. Энэ захиралтые магазинуудай дүүргээгүй һаа, тэдэнь правительствын түлөөлэгшэдэй зүгһөө хуулиин ёһоор хуряагдан абтаха.

ОТТАВА

Эбэй ёһоор шиидхэхэ зэргэтэй

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикые бомбодожо байһыень буруушааһан хэдэн бэшэг Канадын правительство США-гай правительствада эльгээгээ гээд Канадын премьер-министр П. Э. Трюдо. гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шарп мэдүүлбэд.

Канадын хараа бодолые дабтан элирхэйлхэ зуураа, харата муухай бомбодолгонуудые буруушаагаад, хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр лэ Вьетнамда амгалан байдал һэргээгдэхэ ёһотой гэжэ Трюдо тэмдэглээ.

Эдэ добтолгонууд хорото зорилгоор зорюута хэгдэнэ гэжэ Канадын правительство американ правительствада эльгээһэн бэшэгүүд дотороо тэмдэглээ гээд Шарп пресс конференци дээрэ мэдээсэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ЭРИД ШУУД БУРУУШААНА

ТАСС

Индохитадта США-гай хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулгые ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй, ООН-ой гэшүүн бүлэг гүрэнүүд эрид буруушаан, ДРВ-дэ эсэргүү дайнай бүхы ябуулгануудаа дары зогсоохыень, Вьетнамдахи дайе дары болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табихыень Вашингтониие уряалба. «Вьетнамай нютагуудые Холбоото Штадуудай хайра гамгүйгөөр, зэрлиг муухайгаар бомбодожо байһыень эрид шууд буруушааһан мэдүүлгэ ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй 40 ороной заседани дээрэ баталан абтаа. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй зэрлиг эдэ бомбодолгонуудые дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүд буруушаана.

ВАШИНГТОН

ВЬЕТНАМ—КОНГРЕССЭЙ ЗҮБЛЭХЭ ЗҮЙЛДЭ

ТАСС

Индохитадтахи ээрхэг түримхэй ябуулгаяа США-гай үргэлжэлүүлжэ байхыень буруушаалгын оршон байдалда 93-дахи зарлалай конгрессэй сесси хүдэлмэреэ эхилбэ.

«Эхэнэрнүүд, эб найрамдалай түлөө тэмсэгты» гэһэн эмхи, дай буруушаадаг бусад бүлэгүүд сессиин урда тээ конгрессэй байшангай дэргэдэ демонстраци хэһэн байгаа. ДРВ-е американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо байһыень демонстрацида хабаадагшад эрид буруушааба.

«Хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр амгалан байдал һэргээжэ правительствынгаа шадаагүй хадань». дайнда Америкын хабаадалгые энэ дары. бүрин болюулхаһаа ондоо арга конгресстэ байхагүй гэжэ демокрадуудай хүтэлбэрилэгшэ М. Мэнсфилд сенадай демократическа бүлэгэй заседани дээрэ мэдүүлээ. Дай болюулха али бүхы хуулита хэмжээнүүдые абахыень сенатор-демокрадуудые уряалба.

Хүтэлбэрилэгшынгөө уряае сенатор-демокрадууд нэгэ һаналтайгаар дэмжэжэ, политическэ мэдүүлгэ баталан абаһан байна. Индохитадта боложо байгша дайнда мүн гэ һомололгые болюулха эрилтэ табиһан тогтоолой проектые Э. Кеннеди сенадай заседани дээрэ дурадхаба.

Шүүмжэлэлдэ харюу болгон, хуули гаргагшадые хашаха, харшалха зорилготой ябуулгануудые правительство хэнэ. Индохитадта боложо байгаа дайнда мүнгэ һомололгые болюулха тухай тогтоолой абтаад байгаа һаань, хөөрэлдөө хэһэнэй үндэһөөр энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгые «хойшо татажа» болохо гэжэ, хэблэлэй асуудалнуудаар Сагаан байшангай секретарь Р. Зиглер январиин 3-да мэдүүлээ.

Конгрессэй хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө Вьетнамдахи дайн сессиин зүблэхэ зүйлэй гол шухала асуудал байһаар.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ДАКАР. Абарһан. туһа хүргэһэнэйнь түлөө Сенегалай загаһа баридаг «Шейк тидиан си» гэжэ судны капитан Асан Мбенг совет морягуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө.

Мотоорройнгоо эбдэрхэдэнь, тэрэ судна замһаа холо, газаа далайда гарашоо. Сенегалай загаһашад табан үдэрэй туршада газаа далай соогуур тамархадаа, һалаал хабди даа гэжэ һанаһан байгаа. Эгээл энэ үедэ Калининград ошохоёо ябаһан «Лазурит» гэжэ совет сейнер тэдэниие обёоржорхибо. Сейнерэй капитан Аркадий Цыганков замаа хубилган, аюулда ороһон суднада ошожо, тэрэниие шэрээд, Дакар асарһан байна.

НЬЮ-ЙОРК. Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ Холбоото Штадуудай дары гар табиха шиидхэхы хэмжээнүүдые абаг лэ гэһэн уряатайгаар «Нью-Йорк пост» газетэ американ конгрессто хандаба.

ПАРИЖ. Ороной профсоюзай нэгэдэлнүүдэй уряагаар үнгэргэгдэһэн Франциин банкнуудай алба хаагшадай буһалгаан долоон хоногой турша соо боложо үргэлжэлһөөр. Ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха тухай эрилтэ буһалгаалагшад табина.

СТАМБУЛ. Турциин 36 миллион хүн зоной 13 миллиониинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй юм. Эндэхи эхэнэрнүүд эрэшүүлһээ хоёр дахин олон гэжэ статистикын гүрэнэй институдай элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

ОСЛО. Норвегиин баруун эрье шадарай нютагуудта шанга һалхин бууба. Олон районуудтахи гэрнүүдэй оройнууд хобхо татагдан хаягдаа, электро-дамжуулгын лининүүд һандаагдаа, телефонно холбоон таһалдуулагдаа, автомобиль ба түмэр замай транспортаар ябалга зогсоогдоо. Байгаалиин аюул усалһаа боложо, хүнүүдшье үхэһэн байна.

Шанга һалхинһаа уламжалан, олон миллион кроной гарза хохидол болоо.

(ТАСС).

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсанда шанга сохилто хэнэ. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ болоһон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай патриодууд дахуулнуудай армиин бэхилэлгэнүүдтэ 100 гаран добтолго хээ гэжэ информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ.

Сайгон хото шадар, Меконг мүрэнэй адагай урда хубида илангаяа шанга тулалдаанууд болоно. Дайсанай Бьенхоадахи сэрэгэй баазые сүлөөлэлгын хүсэнүүд буудаба. Тиихэдээ ехэ гээлтэ хоролтодо оруулаа.

Меконг мүрэнэй адагтахи Чаон, Тамбинь. Киентиен районуудта эшээлһэн дайсанай бэхилэлгэнүүдые патриодууд артиллереэр. миномёдоор буудаһан байна.

ПАРИЖ (ТАСС). Ороной урда захада эшээлһэн Пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ Камбоджын патриодууд улам эдэбхитэйгээр добтолно. Стратегическэ шухала үүргэтэй 2-дохи, 3-дахи харгынуудые эзэлхын түлөө шанга тулалдаанууд болоно.

Пномпеньһээ 35 километртэ байдаг Трамннар хотые эзэмдэн абахын түлөө болоһон шанга байлдаануудай үеэр дайсан ехэ мэгдэлдэ орожо, хэдэн бэхилэлгэеэ орхёод, тус хотоһоо зугадаха баатай болоһон байна. Зарим газарнуудаар патриодууд Трамннар хото руу нэбтэрэн оробо.

ХАНОЙ. (ТАСС). Һүүлэй үдэрнүүдтэ болоһон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд сайгон хархис этэгээдүүдтэ шанга сохилто хэнэ.

Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, 1972 оной декабриин 18-һаа 26 хүрэтэр Куанг провинцида болоһон байлдаануудай үедэ патриодууд дайсанай 100 шахуу солдат, офицерые хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй 1 корабль уһанда шэнгээһэн, дайсанай 3 бронетранспортёр гэмтээһэн байна.

Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд декабриин һүүл багта Тхыатхиен провинцидахи сэрэгэй Донлам гэжэ баазада добтолходоо, ехэ һомо хэрэгсэлнүүдтэй 6 склад, түлишэгүй 1 склад тэһэлһэн байгаа.

ТӨЛИ

Алексей БАДАЕВ

„БАЙГАЛАЙ ЗҮҮДЭН" ГЭҺЭН ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

***

Һэмээхэн карта дээрэ бэдэрбэл,
Энээхэн хушууе олохогүйт.
Юрын лэ хабсагайта хушуун гэбэл,
Юрэдөө, эндүүрхэгүйт.
Нэрэгүй иимэ хушуунууд
Байгалые тойрон
Нэгэ-хоёр бэшэ—мянгаад...
Харин тэрэ гомдодоггүй,
Хүнүүдэй алдууе обёорон, —
Баран нэрэтэйнүүд лэ,
Яяр янданш аад.
Хорхой шумуулшье
Алад гарагдаагүй —
Харатайгаар тэдэ
Мартагдаагүй.
Алибаа хүнүүдтэ
Харгы замыень заа...
Алба хэнэ тэрэ
Үнэн сэхээр.
Һалхинда,
Долгидто үбсүү сээжээ тодожо,
Һанаа амар байрадаа зогсоно,
Мартанхай эсэхээ.
Эндэхи хабсагайнууд,
Хүгшэдэй шарайдал, уршалаатанхай.
Эндэхи нарһад,
Гарнуудтань адляар,
Бохнижо хатанхай...
Хажууень
Долгид эльбэн ерэнэ бэшэ,
Харин ойгуурнь гарадаг
Катернууд мэтээр,
Нэтэрүүгээр долги зүһэн,
Дабхинаб гэжэ
Нэрэгүй хушуун заримдаа
Һанадаг болоо хэбэртэй...

* * *

Хэрбээ энэ
Аадар шэнгеэр
Толгой дээрэнь адхарһан
Алдар соло бэшэ һаа,
Эндэхи газар уһые үлүүсэ магтаһан
Этигэмээр һураг реклама бэшэ һаа,
Амгалан миллион жэлнүүдтэ
Юртэмсэ дээрээ
Амидарһан мэтээрээ,
Амидарха байгаа һанаа амар тэрэ,
Алибаа бодолдо абтангүйгөөр юрэ.
Хабсагайл хадаа хабсагай —
Харахада — халзан, халзагай.
Эрье зубшаһан бусад ханнинарһаа
Эрхим һайханшье бэшэ хэбэртэй.
Харин ямаршье шалтаг ушарһаа
Хамагта хүндэлүүлдэг болооб—жэгтэй?
Абиржа, аһажа байгаад,
Хүнүүд тэрээндэ
Абхуулха юм хорн, гушаадаараа
дүрэеэ.
Заримдаа хон-жэн лэ эндэ.
Барандаа мартадаг юм гү
Иишэ ерэхэеэ?
Хабсагайтай хододоо суг байдаг
Харанхы һүни,
Сэлмэг үдэршье Байгал.
Долгидынь үнжэгэн илдамаар
Долёожо байтараа хаяаень,
Юундэшьеб сухалдаад,
Олон тонныи шиндамаар
Наншажа эхилхэ хамаагүй...
Олон лэ хүн зон.
Олон ондоол тэдэнэй зан абари.
Харин Байгалай абари зан
Хабсагайда—таагдашагүй таабари!

Сэлгеэ Монголһоо
урдажа,
Сэлюуп Буряадаар
харьялжа,
Сэнхир сэгээн долгидоо
Сэхэ Байгалдаа асардаг
Сэлэнгэ — баатар
мүрэмнай
Сэбдэг үбэлэй үглөөгүүр
Сахаригай хаха гантама
Сагаан жабараар
тооһорно.
Мүльһэн дуулга дороо
Тэсэһэн гээшэнь аргагүй.
Хатуу шанга хүйтэнтэй
Хаба соогоо туршалдаад,
Хайшаншье гэхэ
шадалгүй
Хазаарлагдаа, тушагдаа.
Самхаг шулуун эрьеэрнь
Санын хурдые туршаһан
Шуты, тужа соогуур
Шуран бэрхээр
урилдаһан
Солгёон хүбүүд,
басагадай
Соггой дуунууд зэдэлнэ.
Үндэр дээрээ гаража,
Үбсүү дүүрэн амилжа,
Түрэл нютагаа харахада,
Тэнсэлгүй һайхан даа.

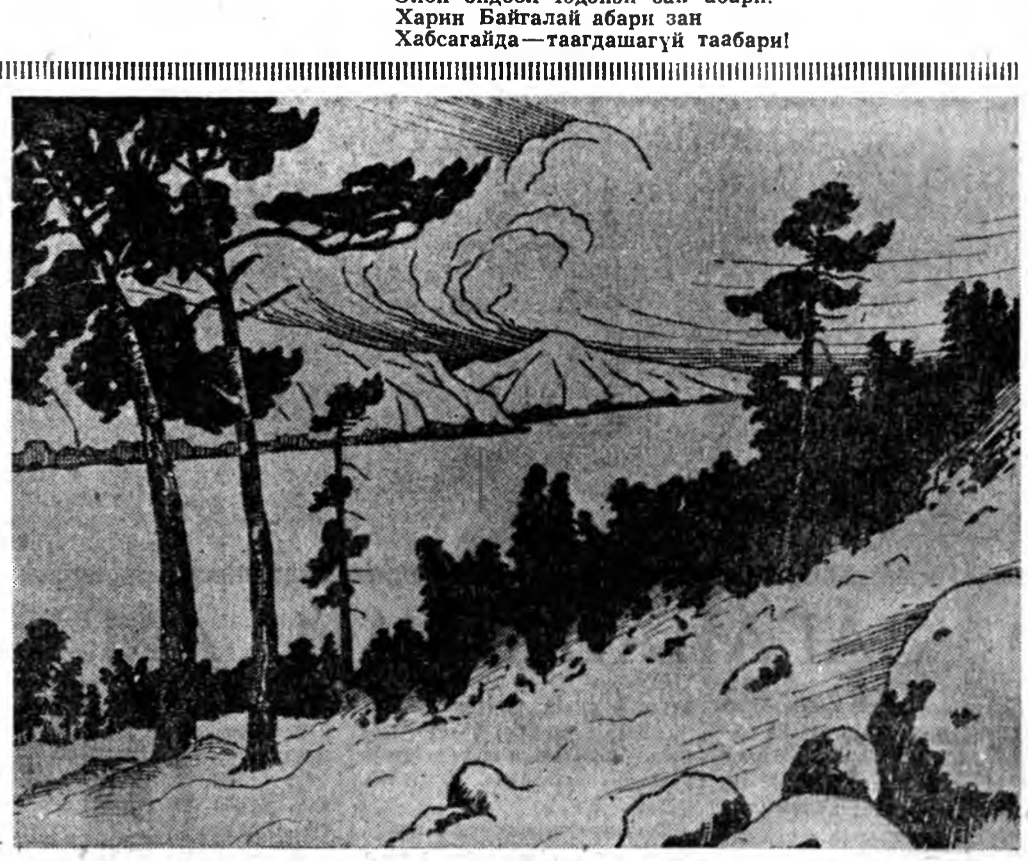

ШОГТОЙ ЗУГААНУУД

«ТҮРХЭМҮҮДТЭЭ ЯБАХАДШНИ БОЛОХО»

Дандар баабай гэжэ наяад хүрэһэн үбгэн манай нютагта бии һэн. Хүгшэниинь баһал тэды шэнээн наһатай бэлэй. Хэрүүл хэлэгүйгөөр наһаяа эдлэжэ, һайнаар үтэлжэ ябаһан хүгшэд байгаа. Хаа-яахан лэ Дандар баабай халуун харада хүртэлсөөд ерээл һаа, нэгэл мэдэхэ аялгаараа наянханаа татаад һалахагүй, заримдаа залхуутайшаг болошодог һэн. Тиихэдэнь хүгшэниинь дураа гутажа, үбгэнөө зэмэлжэ эхилдэг бэлэй:

— Анираа хатал даа! Яаһан хашартай үбгэн агшаб. Бахын шүлһэнэй зэргэ юумэ залгихадаа, хүндэ амар заяа үзүүлхэгүй. Дуугай саашаа!

— Ши, хүгшэн, — гэжэ Дандар баабай дороһоо абажа эхилхэ. — Ши, хүгшэн, намһаа тиитэрээ хашардаг болоо юм һаа, түрхэмүүдтээ бусалши даа. Зүттөө тэрэ шинии андалдаанда гэжэ үгэһэн мүнгэн хазаартай, мүнгэн эмээлтэй хөө хара мориемни, арбан амба сарыемни, гурбан тэбхэ сайемни бусаажа үгөөд лэ харлараи!..

«ОДООЛ БОЛЁОБ ДАА!»

Пүнсүү Доржо гэжэ алдартай хүн һаяхан пенсидэ гараба. Һамганиинь 5 үхибүү түрэһэн хадаа табитайдаа пенсидэ гараад, колхозойнгоо түб һууринда түбхинэжэ, ашанараа үргэлсэдэг болоо һэн.

Харин Пүнсүү Доржо Һэт эрхэйнгээ буусада арбан табан жэлэй туршада һубай хони хараа. Заримдаа һамганиинь, үхибүүдынь ошожо хамһалсаа юм ааб даа.

Пенсидэ гараһанайнгаа үглөөдэр Пүнсүү Доржо иигэжэ хүхиһэн гэхэ.

— О-ёо-ёо даа. Нилээхэн һалиржа, пенсидэ гарабаб даа. Өөрһөө эгэшэ һамга аба ха гээшэмнай, нимэл юумэ хаш даа. Хожом заяандаашье хүгшэн һамга абахагүйб. Одоол болёоб даа!

Ц. ДОНДОГОЙ.

АЯЛГА

АМЖАЛТАТАЙ ЯБАГТЫ!

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй училищи дүүргэһөн бэлигтэй эдир дуушад, хүгжэмшэд хүгжэмэй һургуули болон театрнуудта хүдэлхөө, мүн консерваторидо һурахаа ошодог гээшэ. Зүгөөр амжалта нэн түрүүн багшанарһаа дулдыдадаг бшуу. Үхибүүдэй ухаан мэдэрэлдэ эрдэм бэлигэй үрэ жэмэс тарижа, тэдэнэй баяр баясхаланда ходо хүртэжэ байдаг ажалша бэрхэ, илдам налгай багшанарай нэгэн З. Б. Тогочеева болоно.

Зинаида Балдановна Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин коллективые дүрбэдэхи жэлээ ударидан толгойлно. Тиигэбэшье ажал хүдэлмэреэ эмхидхэн ябуулхадаа онсо бэрхэ, багшанар болон һурагшадай дунда хүндэтэй байһаниинь мэдээжэ.

Гушаад онуудта театральна-хүгжэмэй училищида һуралсажа байхадаа, бэлиг шадабарияа туршажа захалһан юм. 1940 ондо Москвада болоһон буряад искусствын нэгэдэхи декадада хабаадалсажа, буряад арадай инструментнүүдэй оркестртэ шиидхэхы парти гүйсэдхэһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр фортепианын классаар училищи дүүргээд, Гүрэнэй Буряадай филармонидо концертмейстерээр хүдэлһэн, мүн хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида багшалһан намтартай.

Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй түбэй һургуулида хүдэлхэ үедөө бэлиг шадабариинь бүри баяжажа, бэрхэ багша байһанаа харуулаа бэлэй. Үхибүүдые олон жэлдэ фортепиано дээрэ наадуулжа һургаха үедөө һургуулиин һуралсалай таһагые дааһан, һүүлээрнь директорээр хүдэлһэн байна. Багшынгаа бэлиг шадабарие халан абаһан шабинарынь мүнөө өөһэдөө хүүгэдые һургажа, хүгжэмэй дундаршагүй баян нюусатай танилсуулжа байдаг. Жэшээнь, Ленинградай композитор В. Наговицин, гүрэнэй Зүүн-Сибириин соёлой институдай кафедрые даагша Л. Плакитина, Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй нэгэдэхи һургуулиин һуралсалай таһагые даагша В. Цыдендамбаева, хүгжэмэй училищиин багша Б. Лазарева, пианистнууд Э. Дондукова ба Г. Путетина болон олон бусад Зинаида Балдановнада баяр баясхалан хүргэжэ, хани халуунаар дурсан һанажа ябадаг.

Гадна ниитын ажалда тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулинуудай талаар республикын методическа кабинедые һайн дураараа нилээд удаан ударидан хүтэлбэрилжэ, энэ ажалдань сэхэ хабаатай шэнжэлэлнүүдые хэһэн, элидхэл уншаһан, залуу багшанарые дүй дүршэлдөө һургаһан байха юм. Шухала асуудалнуудые шиидхэн бэелүүлхэ талаар нилээд һайшаалтай юумэ хэһэн байна. Жэшээнь, бэлигтэй бэрхэ үхибүүдые хүгжэм найруулха дүршэлтэй болгохо, мүн буряад инструментнүүдэй класс хүгжэмэй һургуулинуудта эмхидхэхэ хэрэгтэ Зинаида Балдановна онсо габьяатай. Тэрэшэлэн буряад хүгжэмэй репертуар хүгжэмэй һургуулиин программада оруулхые оролдоһон юм.

1945 онһоо КПСС-эй гэшүүн, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадагша З. Б. Тогочеева Улаан-Үдын Советскэ районой арадай сүүдэй заседателяар, мүн райсоведэй депутадаар һунгагдаһан байна.

Тиигэбэшье хүгжэмэй инструмент дээрэ ходо наадажа, бэлиг шадабаряа нарижуулжа ябаа. «Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин оркестрта чанар дээрэ жэншэдгүй һайнаар наадажа, 1959 ондо Москва хотодо болоһон Буряадай искусство болон литературын хоёрдохи декадада хабаадалсаһан юм. Буряадай радио ба телевидениин дэргэдэ буряад арадай инструментнүүдэй оркестр эмхидхэлсэхэ хэрэгтэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсаа бэлэй. Оркестр эмхидхэлсээ юм бэзэ. Зүгөөр эбтэй эетэйгээр наадажа, хүгжэмэй аялга нугалбариие алдангүй гаргахань тиимэ бэлэн бэшэ байгаа. Энэ талаар З. Б. Тогочеева, Ч. Е. Павлов, А. Ф. Зонхоев, С. Л. Балдаев, М. А. Балсаева, Е. Т. Иванова, З. И. Семёнова, П. А. Дадуева гэгшэд нилээд ехэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан юм. Тиигэжэ тус оркестр бүхэсоюзна харалганай лауреат боложо, ажалша бэрхэ, онсо өөрын маяг шэнжэтэй коллективүүдэй манлайда ябалсаһаар зандаа. Энэнь ехэ һайн гээшэ.

Коммунист, хүгжэмэй багша З. Б. Тогочеевагай эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл оролдолго үндэрөөр сэгнэгдэһэн байха, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, СССР-эй Культурын министерствын «Эрхим һайн ажалай түлөө» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан байна. Тиихэдэ 1958 ондо Буряадай АССР-эй соёл габьяата хүдэлмэрилэгшын нэрэ зэргэтэй болоһон юм.

Сэхыень хэлэхэдэ, онсо өөрын түхэл шэнжэтэй коллективтэ директорээр хүдэлхэнь тиимэшье хүнгэн бэшэ. Гэбэшье Зинаида Балдановна ажал хүдэлмэри эмхидхэжэ, хүн бүхэнтэй ёһотой хүтэлбэрилэгшэ шэнги хөөрэлдэжэ шадаха байһанаа харуулаа бшуу. Юуб гэхэдэ, З. Б. Тогочеева багшын баян дүй дүршэлтэй, тиимэһээ багшын ажал хүдэлмэри жэншэдгүй һайнаар мэдэнэ.

— Манай зорилго юуб гэхэдэ, республикынгаа аймаг, хото болон тосхон бүхэнэй һургуулинуудта эрхим һайн бэлэдхэлтэй багшанарые бэлэдхэжэ үгэхэ ёһотойбди. Тиигэбэлнай һүбэлгэн ухаансар үхибүүд бүри һайнаар һуража, хүгжэмэй нюусые шуналтайгаар шудалха байна бшуу, — гэжэ Зинаида Балдановна хэлэдэг. Энэнь тон зүб гээшэ.

Ажал хүдэлмэридөө тон наринаар, харюусалгатайгаар хандаһанай үрэ дүн иимэ гээшэ. Тиимэһээ Зинаида Балдановнае 50 наһанайнь баярта ойгоор халуунаар амаршалаад, хододоо соггой залуу, ажалдаа амжалтатай ябахыень юрөөнэбди.

К. ОЛЕГОВ.

ҺАЙРХУУ ШААЗГАЙ

Элбэк МАҤЗАРОВ

Эхин һургуули соогоо
Эрхим болоогүй
Шаазгай
Үхибүүдэй дунда шалин,
Үгэлнэ ха иигэжэ:
«Ээ, даа, барһадни,
Энэ һургуули соогоо
битнай
Барандань мэдээжэ
болоолби.
Багша Хараасгай
Солбонович
Аймагай газетын
хуудаһанда
Аймшагтай бэрхээр
бэшээл.
Өөрынгөө нэрэ
хараһаар
Өөдөө хаража хүхеэлби,
Саашань һайнаар
харангүй,
Сүүмхэ соогоо хээлби.
Магад намайеш тэндэ
Магтаа ёһотой одоо.
Иигээд битнай хэндэш
Муушалуулхаа
болёоб дөө».
Хажуу талаһаань
борбилоо
Таһа дүүрэн
доржогонобо:
«Харагтыл даа, хүйхэрөө,
Тон һайнаар уншангүй,
Хөөрэжэ байхыень
шортоо.
Үсэгэлдэр минии
хараһамни,
«Үзэгүүдээ һалаар
бэшэнэ» гээд.
Яһала тодоор бэшээтэй,
Ялбайжа байгаа бэлэй...
Аляархажа шууяһан
Шаазгай
Амаа ангайгаад үлөө
һэ...
Бэшэ олон үхибүүдынь
Бижэгэнэсэ наада баряа
һэ...
Шаазгай шэнги
«һабардаашад...
Шамдуун бэеэ заһагты.
Үглөөдэрһөө эхилжэ
Үзэгүүдээ зүбөөр
бэшэгты...

ТААБАРИНУУД

1. Үдэр һүнигүй,
Үеэл намаргүй,
Наһан соогоо амарангүй,
Налгайханаар хүдэлдэг.
(Зүрхэн).
2. Эсэгын гурбан хүбүүд:
Нэгэниинь үбэлдөө
хүдэлмэришэ,
Нүгөөдэнь зундаа
хүдэлмэришэ,
Гурбадахинь үе соогоо
хүдэлмэришэ.
(Шарга, тэргэ, сар)
3. Алтай дээрэхи саһа
хамуулжа ядааб,
Арал тэргэ хоёроо заһажа
ядааб.
(Үһэн сайха, шүдэн
унаха).
4. Наринхан зэлэ дээрэ
Наяад шубуухай һууна.
(Шүрэ).
5. Модон соогуур
монсолзоо,
Монголдо хүрэхөөр
һэхэлзээ.
(Хэрмэн).
6. Шаралдайн басагад
Шандаган малгайтай.
(Үбэлэй ой соохи түгсэг).
7. Урда хада дээгүүр
Улаан сэсэг нүүгээ.
(Наран).
8. Мүнхэ ноён
Мүнгэн бүһэтэй,
(Хурган, бэһэлиг).
9. Сагаадайн хүбүүн
Самсаа үбэртэлөө.
(Зула, зулын тоһон).
10. Гонгорой эхир хүбүүд
Гол ойгоор зайгаа.
(Шаргын үргэн).

И. МАДАСОНОЙ
суглуулбариһаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Һургуули ба үйлэдбэри» — түрүү бэшэг. «Шиидхэхы жэлдэ — эрхим ажал» — подборко. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоол.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шухала зүйлэй хажуугаар...» М. Хензыхеновэй корреспонденци. «Һунгагшадай захяагаар» — К. Жалсараевай корреспонденци. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Сибириинород арадай фольклорой суглуулбари». — Л. Элиасовай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботын галхан».

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

11.30—үхибүүдтэ «Мы с Вулканом»—уран һайханай фильм. 12.40 — «Киноаяншалагшадай альманах».

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
13.05 — һүүлэй һонин. 13.10 — Петропавловск-Камчатскиин телестудиин программа. 14.45—«Хүгжэмтэ киоск». 15.15—«Танай бэшэгүүдээр». 15.40—**үнгэтэ телевидени.** Шог зугаата новеллэнүүдэй телевизионно суглуулбари.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
16.40—16.50 — «Корабли начинаются с имени» — киноочерк.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
16.50—«Ородой үбэл» гэһэн фестивалиин түгэсхэлэй концерт. Кремлиин Съездүүдэй ордон сооһоо дамжуулга. 19.00—«Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30—**үнгэтэ телевидени.** «Эгээл һайхан онгосо»—уран һайханай телевизионно фильм (1-дэхи сери).

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
21.00—«Ая-ганга» — хүгжэмтэ уран зохёолой программа. 21.30—уран зохёолой дамжуулга.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
22.35 — **үнгэтэ телевидени.** «Табачный капитан»—уран һайханай телевизионно фильм. 24.00—«Время» — мэдээсэлэй программа. 00.40—СССР-эй МВД-гэй сэрэгшэдэй ба милициин уран һайханай бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна фестивалиин лауреадуудай түгэсхэлэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
17.00—«Арбан табатай капитан» — уран һайханай фильм. 18.35—концерт.

Сагай уларил

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Байгал шадархи аймагуудаар зарим газарта бага зэргэ саһан орохо, бордоһолхо. Баруун урдаһаа секундын 5—9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура Байгал шадар 8—12, Хуралхаанай, Баргажанай аймагуудта 19—23, бэшэ аймагуудта 15—19 градус, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 29—31, үдэртөө 17—19 градус хүйтэн болохо.

Январиин 7—8-най үдэрнүүдтэ нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха. Зарим газарта бага зэргэ саһан орохо, Байгал шадар бордоһолхо. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура һүниндөө 21—26, үдэртөө 11—16 градус, Байгал шадар һүниндөө 15—19, үдэртөө 6—11, хойто аймагуудта һүниндөө 26—31, үдэртөө 18—23 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

„Спортлотодо" хабаадагшадай анхаралда

«Спортлотогой» 36-дахи тиражаар шүүбэриин хэмжээнүүд тодорхойлогдобо. Зургаан номерто энэ удаа шүүбэри тудаагүй. Табан номерто 2083 түхэриг, дүрбэн номерто—40, гурбан номерто 3 түхэригэй шүүбэри тудаба.

«Спортлотогой» Буряадай зонын управлени.

ОНТОХОН

АХА ДҮҮ ХОЁР

Арань хүбшөөр бүрхөөгдэһэн орьёл торьёл уулануудтай уужам нэгэ нютагта Алтан Шагай Мүнгэн Шагай гэжэ хоёр аха дүүнэр ажаһуудаг бэлэй.

Нэгэтэ тэдэнэр ара хүбшөөрөө агнажа ябатараа, хирээ шубуунай уурхай оложо... о ха. Хүнэй нюдэндэ харагдадаггүй хилгана ногоогоор түхеэрэгдэһэн уурхайһаа нэжээд хилгана ногоо абахатаяа хамта, тэдэнэр бэе бэедээ харагдахаяа болишобо. Энээнэй ашаар газар дэлхэй дээрэ хүн зоной, ан амитадай дунда ушардаг хамаг нюусануудые элирүүлжэ шадахабди гэлсэбэд. Тиигэжэ хэлсэһээр тэдэ хоёр алтан дэлхэй уужам гэжэ холо ойрын гүрэн түрэнүүдээр, орон нютагуудаар ябажа үзэхэеэ аян замда гарабад ха.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёрой өөрынгөө түрэл дайдаһаа гаража, хариин хүйтэн дайдада орожо, аян замай утада ангажа, тамир тэнхээгүй болошоод ябахадань, урдань урса муухан гэр орбойходожо һууба. Гэрэй эзэд болохо үри хүүгэдгүй үншэн үбгэн хүгшэн хоёртой аха дүүнэр налгай зохидоор хөөрэлдэжэ, гүрэн түрын һонин дууһыень мэдэжэ абаба. «Манай орон нютагаар ябахадаа, ямаршье газарта, үльгэр, онтохо бү хэлсээрэйт. Нэгэшье дуу бү дуулаарайт. Юуб гэхэдэ, манай гүрэн түрэдэ, орон нютагуудта үльгэр, онтохо хэлсэһэн, дуу дуулаһан хүнүүд гэнтэ үхэшэдэг байха юм,—гэжэ үбгэд захиба.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр тэрэ гүрэн түрые ээлжэ байдаг хаанай ордондо хүрэжэ ерэбэд. Ордоной дэргэдэ албата зон сугларшанхай, хүлгөөтэй байба ха. Хаанай түшэмэлнүүд нэгэ үбгэжөөлые, хэдэн залуу хүбүүд, басагадые абажа ошобо. Хаанай зарлигаар үбгэжөөлынь үльгэр хөөрэжэ, залуу хүбүү, басагадынь дуу дуулаха байгаа.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр мүнөөхи хирээгэй уурхайһаа абаһан хилгана ногооной ашаар хүнүүдтэ харагдахаяа болижо, түшэмэлнүүдэй хойноһоо дахажа ошобо. Түшэмэлнүүдэй асарһан үбгэжөөл, залуу хүбүүд, басагад хаантанай урда үльгэр хөөрэжэ, дуу дуулажа оробод. Тэдэнэр үдэшын улаан наранһаа үнэгэнэй харанхы болотор үльгэр хөөрэжэ, дуу дуулажа үгөөд, унтажа амархаа ондоо таһалгада оруулагдаба.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр хэндэшье харагдангүй унталгын таһалгада оролсожо, үльгэршэ үбгэжөөлэй, дууша хүбүү, басагадай нойрсохые адаглан зогсобод. Гэнтэ хаанай хатан орожо ерээд, тэдэнэй толгойнуудые таһалжа, хэлэнүүдыень һуга татажа хаяад арилшаба.

Аха дүү хоёр хаанай хатанай хойноһоо дахабад. Хаанай хатан улаан элһэн дээрэ хэбтэжэ, гурба дахин хүльбэрхэдөө, үнэгэн болошолой.

Хүбүүд тэрэнние дахан саашалба.

Үнэгэн үргэн дэлюун тала дайдануудые, уһа голнуудые гаталжа, үндэр орьёл уула хадануудые дабажа, арадаа арьял шулуун байсатай, энгэртээ эржэн шулуун эрмэгтэй агы гэхэдэ агы бэшэ, үүдэн гэхэдэ үүдэн бэшэ шэнги, нүхэ руу шургажа, шулуун табсанта гэшхүүрээр доошоо буужа, шудхамал сагаан ордон шэнги номин эрдэнеэр бүтээһэн, уран угалзаар һолонготуулжа шэмэглэһэн үндэр уужам үргөөдэ орошолой.

Хоёр хүбүүдшье тэрээ руунь оролсобо ха.

Тэндэнь баабгайн арһан олбог дээрэ лабхайжа һууһан, лаблажа харахада ламашуу, оножо харахада онгото бөөшүү, улайда шунаһан шоно шэнги нюдэтэй, уралаа һэтэ гараһан һоёо шэнги шүдэтэй үбгэн угтан бодожо, үнэгэнэй шэхэнһээ бахим барижа угзараадхина. Тиихэтэйнь адли тэрэнь үнэн бэеэ бэелжэ, хаанай хатан болошобо.

— Хаан баабайгаа унтуулжа ерэбэ гүш? — гэжэ үбгэн хаанай хатанһаа асууба.

— Унтуулжа шадаагүйб. Хаан баабайм үльгэршэдэй үльгэр шагнажа, ухаан дээрээ ухаа нэмэшэнэ, дуушадай дуу шагнажа, даб дээрэ дарагдашагүй зориг орошоно. Тэрэнэй дуудажа асарһан үльгэршэ, дууша хүнүүдые хороожо бараха хэрэгтэй. Тиигэжэ абаһаар хаан баабайе дороо даража, орондонь шинии хаан шэрээ ээлжэ һуухадаш, бэлэн болохол!—гэбэ хаанай хатан.

— Үльгэршэ, дуушадынь хороожо бараха болоо гүбди?—гэбэ улайда шунаһан шоно шэнги нюдэтэй үбгэн.

— Энэ үдэшэ хаан баабайда үльгэршэ, дуушадые асараагүй һаань, тэдэнэр барагдаа гээшэ. Ши, гургалдай боложо, үдэшэлэн ордо нойнь орой дээрэ һуужа, минии дохёо үгэхые хүлеэгээрэй. Хаан баабайнда үльгэршэ, дуушадай үгы байбалынь, наран талынгаа сонхонуудые нээжэрхихэб. Ши хаан баабайн дууран нойрсотор, ирагуу гоёор жэргэжэл мэдээрэй. Тиихэдэш һа наһан хэрэгнай бүтэхэ,—гэжэ захин хэлээд, хаанай хатан дахинаа үнэгэн боложо, гэдэргээ бусаба ха. Үдэшэлэн тэдэнэр хирээгэй уурхайһаа абаһан хилгана ногоо бэедээ абажа, хүнүүдтэ харагдахаяа болин, хаанай ордондо ерэжэ, Алтан Шагайнь унталгын таһалгада үлэжэ. Мүнгэн Шагайнь ордоной оройдо гараба ха.

Гүрэн түрэдэнь үльгэршэ, дууша хүнүүд үгы боложо, тэдэнние шагнажа, ухаан дээрээ ухаа нэмэдэг хаан баабай уур сухал болошоод һууба. Хара бодолтой хатаниинь хажуугаарнь зөөлэн үгөөр зулгыжа, нялуун үгөөр нилтаганажа байтараа, наран талынгаа сонхонуудые нээжэрхилэй.

Тиихэтэйнь адли ордоной орой дээрэ гургалдай шубуухай уран гоёор жэргэжэ оробо.

Тэрэнэй аялга, дуу шагнахадаа, уур сухал болошоод һууһан хаанай нюур шарай урин зөөлэн боложо, уярһандаа үргэһэ нойртоо диилдэн дууража захалба.

Ордоной оройдо гарашоод гэтэжэ байһан Мүнгэн Шагай гургалдайн түлэг жэргэжэ байхада, саб шүүрэжэ бариһаар, бусалжа байһан уһа руу шиихажархилай.

Хаан баабайнгаа дууража, үргэһэ нойртоо диилдэжэ захалхада, хара бодолтой хатаниинь дээрэнь буужа, хоолойень бахалуурдажархиба.

Тэрэнние барихаа гэтэшоод байһан Алтан Шагайн урагшаа даб гэхынь тэндэ хаанай хатан халба һүрэжэ, сонхоороо гаража арилшалай.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр тэрэнэй хойноһоо намнажа ошобод.

Хаанай хатан тэрьелжэ, үнэгэн болоод шоно шэнги нюдэтэй үбгэндэ ошоходонь, тэрэнэйнь орондо хубхай сагаан яһад хэбтэбэ ха. Үнэгэн үбгэнэй яһан дээрэ уйхай, уһа нюдэн боложо удаан хэбтэбэ.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр уйлажа хэбтэһэн үнэгые барижа, хаанай ордондо асарба.

Тэдэнэй ерэхэдэ, хатандаа алагдаһан хаанаа хүдөөлүүлжэ, албата зониинь хүлгөөтэй байба.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр мүнөөхи үнэгөө хүн зоной урда гаргажа, шэхэнһээнь угзараадхина. Тиихэдэнь үнэгэн үнэн бэеэ бэелжэ, хаанай хатан болошоно.

Хаан баабайнгаа хатаниие таниһан албата зониинь гайхалсажа, юунэйшье болоһые ойлгожо ядан шууяшаба.

Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёр хаанайнь хатанай хорото хэрэгүүд тухай албатан зондонь хөөрэжэ үгэбэ.

Арад зон хаанайнгаа хара бодолтой хатаниие хатуу шэрүүнээр хэһээбэ.

Таагдадаггүй мэхэтэй, дарагдадаггүй хүсэтэй хорото дайсадыень элирүүлжэ даралсаһан Алтан Шагай Мүнгэн Шагай хоёрые арад зон хаан шэрээдэ һуулгаба.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.